

ekmek ve gül

Şiddetin yalnızca suretine değil esasına karşı da mücadele!

3

Kaz Dağları'nda sarı şeytana karşı

12

Barış istiyorum başka bir şey değil

17

İÇİNDEKİLER

Şiddetin yalnızca suretine değil esasına karşı da mücadele.....3	Sevda Karaca
Bu yoksulluk ve şiddete karşı bi şey yapmalı!....4	Adile Doğan
Mahkeme salonlarından yankılanan ses: 'Ölmek istemiyorum'.....5	Av. Şenay Tavuz
Kravata indirim verenler cinayetleri nasıl önleyecek!.....6	Ayşe Öz
Örgütlenip gerekli yasaları uygulamalıyız.....6	Kübra Laz
Liseliler: Eşitsizlik şiddeti körükliyor.....6	Serpil Özdemir
Kadın katillerine cesareti devlet veriyor.....7	Kıvılcım Eftelya / Muhammed Karakaş
Ölmek istemeyen kadınlar değiştirecek.....7	Türkan Özsağlam
Yaşama sevincimize her gün nişan alınırken.....8	Satı Burunucu
İÇİMİZDEN BİRİ: Pınar.....9	Nevruz Mersin
Elif inadına sahnede!.....10	Nuray Öztürk
SINIRLARIN ÖTESİ.....11	Berivan Balkay
Kaz Dağları'nda sarı şeytana karşı.....12	Filiz Ceylan
Okulların açılması heyecan değil kaygı veriyor...14	Heval Yıldız
Tablet zararlı, kreş ateş pahası!.....15	Gülcan Aktaş
İmamoğlu'nun vaatlerini yerine getirmesini bekliyoruz.....15	Yasemin Akpınar
Kadınların ortak isyanı: Geçinemiyoruz!.....16	Yasemin Öztürk
Barış istiyorum, başka bir şey değil.....17	Neslihan Kar
İnanalım içimizdeki çocuklara.....18	H.K.
FİLM: Yüzleşme.....19	Hilal Tok
Bu ülkede adalet diye bir şey olmadığını anladım.....20	Hatice Çoruk
SAĞLIK: D vitamini.....21	Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ
KİTAP: Ölmeye Yatmak.....22	Latife Doğan
MEKTUP.....23	
TARİH: Lisel Bruggmann.....24	Müslime Karabatak

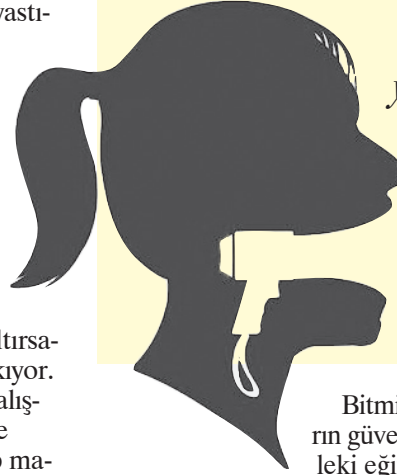
O çılgınlıkta hepimizin 'başka bir hayat özlemi' var!

Tam da bugünlerde gece yastığa kafanızı koyarken, gündüz sağa sola koşarken, bir kahve molası bulabiliyorsanız eğer eliniz fincanın kulpundayken, çiçekleri sular, akşama ne pişireceğinizi düşünürken kafanızın bir hesap makinesine dönüştüğünü duyumsuyorsunuz. Artılar azalırken, eksiler büyüyor. Denklemin bir yanındaki girdileri ne kadar azaltırsanız azaltın, diğer yanı hep eksiye çıkıyor. Her pazara gidişinizde, her bakkal alışverişinde, her market kasası önünde denklem daha da bozuluyor. Hesap makinesi tıkır tıkır çalışıyor, gel gör ki olanı olması gerekene eşitleme çabasında ekranda hep aynı hata kodu beliriyor, olmuyor da olmuyor...

Ama ne hikmetse bizim hesap makinelerindeki girdilerle ülkenin ekonomisine yön verenlerin ellerindeki makineler aynı sonuçları çıkarmıyor. Doğalgaza, sigaraya, meyve sebze, yumurtaya, ete, beyaz eşyaya zam üstüne zam gelirken enflasyon geriliyor! Biz denklemi tutturamayıp uykulardan olurken, "Enflasyon geriledi" diyenler bizi daha da geriyor...

Yetmiyor; okula başlayanın bu tutmayan hesaplarla yemesinin içmesinin barınmasının nasıl olanaklı olacağını kara kara düşünürken; üstüne bir de okul yemeklerine, ulaşım ücretlerine, yurt masraflarına zam üstüne zam yapılırken, bir bakıyoruz ki devlet kasasından tarikat ve cemaat vakıflarına 100 milyonları aşan paralar "öğrencilere barınma ve beslenme yardımı" adı altında peşkeş çekiliyor.

O da yetmiyor; devlet gözetiminde semiren ve her yere yayılan bu cemaat ve tarikatların kurslarında, yurtlarında kalan küçük çocukların istismara maruz kaldığı haberleri saçılıyor ortalığa. En son İstanbul Ümraniye'de Fıkıh-Der'e ait yatılı Kuran kursunda 20'yi aşkın çocuğun kurs sorumluları ve eğitmenleri tarafından istismar edildiği, kimi çocukların babalarının ise derneği korumak adına çocukları hakkında "Yalan söylüyorlar" beyanı verdiği ortaya çıkıyor.

Vahşileşen şiddetin arka planında yaşananlar; devletin vurdumduymazlığı, kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel olarak sıkıştırıldıkları cenderenin gündelik görünimleri Ekmek ve Gül'ün bu sayısında da apaçık ortaya seriliyor.

Bitmiyor; kadınların güvenceli iş, mesleki eğitim, çocuklar için ücretsiz bakım hizmetleri, kreş ve oyun alanları talepleri ne zaman yükselse "Bütçe yok" diyenlerin, eşi dostu yandaşı doldurduğu belediyeleri aile arpalığına çevirdiği haberlerinin yanına bir de Yenikapı miting meydanını dolduracak kadar çok arabanın sergilendiği haberini duyuyoruz. Neyin sergisi bu? İstanbul Büyükşehir Belediyesinin ihtiyaç dışında eşe dosta tahsis ettiği araçların sergisi...

Bu tabloya bir de iktidarın kendi bekası için kayyum darbesiyle halk iradesini gasbederken öncelikle kadınların yerellerdeki kazanımlarını yok etmesini ekleyelim. Belediye kreşlerini kapatıp Kur'an kursu açmalarını, kadın danışma merkezlerini evlendirme dairesine dönüştürmelerini, kadınların yerel yönetimlerde eşit temsilini simgeleyen eş başkanlığı "Terör uygulaması" addedip kayyum atamalarının gerekçesi haline getirmelerini...

Ekonomik krizin ağır faturasını derinleşen yoksulluk ve yüzde 30'ları aşan kadın işsizliği ile baş başa kalan kadınlar patronların iki dudağı arasından çıkacak söze mahkum edilirken, Kaz Dağları'nda gördüğümüz gibi doğa yıkımından kaldırdığı rantla krize yara bandı sarmaya niyetlenen iktidar tüm nefes borularımızı kesmeye çalışıyor.

Her şey açık; karşımızdaki tablo bütünüyle yolsuzluğun, çürümüşlüğün, yozlaşmanın tablosu... Bu karanlık tablo; kadınların artık daha fazla sürdürmek iste-

medikleri dayatılmış hayatların adeta bir özeti...

Kadınların "ölmek istemiyoruz" çılgınlığında özetlenen başka bir hayat özlemi dergimizin sayfalarında yer alan kadın hikayelerinin en temel duygusu. Vahşileşen şiddetin arka planında yaşananlar, devletin vurdumduymazlığı, kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel olarak sıkıştırıldıkları cenderenin gündelik görünümüleri Ekmek ve Gül'ün bu sayısında da apaçık ortaya seriliyor.

Ancak sadece bununla sınırlı kalmıyoruz.

Yaşananları anlatmak ve farklı görüşlerini, etkilerini, sonuçlarını ortaya sermek kadar önemli bir başka işimiz daha var. Bu karanlık tablodan nasıl çıkacağımızı tartışmak!

Dergimizin sayfalarında yer alan ve çeşitli mahallelerden, fabrikalardan, okullardan gelen tartışmalar bize kadınların çaresizlik duygusunu aşmak için en büyük dayanaklarının kadın dayanışması ve örgütlü mücadele olduğunu gösteriyor.

Şiddet, yoksulluk, işsizlik, çaresizlik, umutsuzluk, yalnızlık sarmalında sıkıştırıldığımız yerde "Ölmek istemiyoruz" çılgınlığı atmak zorunda kalmadığımız, yaşama dair neşemizi paylaştığımız günlere daha çok yaklaştığımız bir ay olsun!

Ekmek ve Gül'e siz de yazın, sesimiz çoğalsın!

ekmek ve gül
posta@ekmekvegul.net

Günlük EVRENSEL Gazetesi'nin ücretsiz özel ekidir.

Türü: Yaygın süreli

Bülten Basın Yayın Reklamcılık Tic. Ltd. Şti.

Adına Sahibi: Cemal Dursun

Genel Yayın Yönetmeni: Fatih Polat

Sorumlu Yazışları Müdürü: Görkem Kınacı

Yönetim Yeri: Mehmet Akif Ersoy Cad. Mehmet Çıbıkcı İş Merkezi No: 2 K: 2 İşyeri No: 21 Şirinevler/B.Evler-İSTANBUL
Tel: (0212) 909 48 01
Faks: (0212) 654 15 04

Dağıtım: Turkuvaz

Dağıtım AŞ

İstanbul Baskı: Kuzey Veb Ofset San. Tic. Ltd. Şti Tayakadın Mah. Yassıören Cad. No:75/1 Arnavutköy/İstanbul Tel: 0212 682 61 62

Adana Baskı: Arslan Güneydoğu Gazetecilik, Matbaacılık ve Kağıtçılık A.Ş. Yeni Doğan Mh. 2108 Sk. No: 18/A Yüreğir/ADANA

evrensel

Şiddetin yalnızca suretine değil esasına karşı da mücadele

Sevda KARACA

Akıp giden onca önemli tartışma ve gündem arasında aciliyetini ve önemini hiç kaybetmeden hep orta yerde duran çok hayati bir meselemiz var: Kadına yönelik şiddet.

Son dönemlerde aleni bir biçimde artan sayıda, özellikle boşanma süreçlerinde kadınların uğradığı şiddet gündem oluyor. Emine Bulut cinayeti ve onun “Ölmek istemiyorum” çılgınlığının bu denli yankı bulmasında, Emine'nin ardında biriken binlerce kadın hikayesi olduğu bir gerçek. Boşanma süreçleri kadınlar için adeta yaşamlarının ve yaşama sevinçlerinin ellerinden alındığı korkunç bir “seçim” haline getirilmiş durumda.

Bugün kadınlar şiddet, mutsuzluk ve acı dolu ilişkilerini bitirip, zorluklarla dolu olacağını bilse de başka bir hayat kurmanın mücadelesine atılıyorlar. Karşlarına binbir engel çıkarılacağını, hatta hayatlarının tehlike altına gireceğini, en başından itibaren “bedeli” olduğunu bile bile bir “seçim” yapıyorlar. Bu yüzden ödedikleri “bedel” gün geçtikçe ağırlaşırken, bunun önüne geçileceği yerde, kazanılmış hakların ortadan kaldırılması için hamle üstüne hamle görüyorlar.

BÜYÜK TEHDİT

Elbette biliyoruz kağıt üzerinde yazılı yasal hakların olmasının, bu hakların kullanılabilir olması anlamına gelmediğini... Ancak uzun soluklu mücadelelerle mümkün olan bu hakların geri alınmasının var oluşumuza yönelik derin bir tehdit olduğunu, geri adım attığımız her durumda aslında tüm tarihi ve toplumsal birikimimizin tehdit altına gireceğini “bedeller ödeyerek” öğrendik. Nasıl ki bu yasal hakların kazanımı tarihsel, toplumsal, siyasal bir bütünlük içinde gerçekleştiyse, bu yasaların geri alınmasına ilişkin hamleler de öylesi bir bütünlüğün içinde bir anlam kazanıyor.

Bu “bütünlük”, dergimizin sayfalarında kadınların müthiş bir sadelikle ortaya serdiği yaşam koşullarından okunabiliyor işte. Sosyal devlet ve refah devleti modelinin kapsadığı kamusal sorumluluklardan el çabukluğuyla kurtulmayı hedefleyen sermaye birikim modeli; sınıfsal sorunları daha derin ve katmerli hale getirirken, cinsiyet sorunlarını da vahşi bir çıkmaza sürüklüyor, çözümsüzlüğü dayatıp ça-

Saldırıları püskürtürken, yalnızca kâğıt üstündeki haklarımıza sahip çıkmakla kalmayıp, bu hakları kullanabilmemizin somut koşullarına ilişkin de taleplerde bulunmamız gerekir.

resizlikle sınıyor kadınları.

ŞİDDETİ ‘ÖZEL ALAN’A PAKETLEMEK...

İktidarın uzun süredir “aileyi” politikalarının merkezine oturtmasındaki hikmet de burada saklı. Bu “merkeze oturtma” görünümünün ardında tüm kamusal “hizmetlerin” özelleşmiş bir biçimde aileye devredilmesi söz konusu. Nasıl ki evin idaresi, yoklukla baş etme, işsizliğe pansuman olma, bu koşullar altında imkânsız hale gelen yaşlı, çocuk, engelliye bakma yükleri “özel alana dair bir şefkat ve sevgi meselesi” haline getirilerek aileye, aile içinde de kadına bindiriliyorsa, yine şiddet gibi toplumsal ve kamusal bir sorunu “özel alana dair bir sorun” olarak paketleyerek kadınların eşitsiz ilişkilerin ezileni olma konumunu garanti altına almaya çalışıyor.

Şiddeti “özel alan meselesi” olarak imleyip “müdahale edilemez” görüntü-

sü yaratılırken aileye ilişkin tüm politikalarla “kamusal zor” kullanıldığı açık. Geçtiğimiz yıllarda Adalet Bakanı'nın dilinden “Devletin özel bir alan olan aile içine yasalarla ve mevzuatlarla bu kadar müdahil olması ne kadar doğru?” diye tartışma açan iktidarın, bugün kadın düşmanı güruhlarla el birliği yapıp İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Kanun'a saldırıyı hızlandırdığını görüyoruz.

Peki, ne var bu metinlerde de saldırının odak noktasında yer alıyorlar?

İSTANBUL SÖZLEŞMESİ NEDEN YAŞATIR?

İstanbul Sözleşmesi'nin en önemli yanlarından biri “devlete” getirdiği yükümlülükler. Kadına yönelik şiddetle mücadeleye dair somut yükümlülükleri devlete ve onun adına kurumsal işleyişi düzenleyen kamu görevlilerine veriyor. Bu görevin yerine getirilmemesini taz-

min gerektiren bir suç sayıyor, uluslararası alanda hesap verme mekanizmalarını kuruyor. Kadınların lehine kamuya pratik önleyici, koruyucu yükümlülükler getirerek, iktidarın “dokunulmaz, bozulmaz” diye imlediği “özel alanı” kamusal bir müdahale alanı haline getiriyor.

İktidar, İstanbul Sözleşmesi'ne saldırarak devleti eşitsizliğin katmerlendiği bu alandan çekmeyi, kadınları evde, işyerinde, sokakta şiddet karşısında korunmasız hale getirmeyi planlıyor. Kamu gücünü kadınların ihtiyaç duyduğu önleme, koruma, cezalandırma ve politika yapma sorumluluğundan azade kılmak istiyor. Bu sorumluluğun tümüyle ortadan kalktığı koşullar kadınların daha fazla şiddete uğraması, daha fazla kadının ölmesi, ölüm tehlikesi altındaki kadının korunamaması, kolluk kuvvetlerinin müdahalesizliği, kadınların sığınacak bir yer bulamaması, şiddet mağduru kadınların ekonomik olarak güvencesiz kalması, boşanmak isteyen kadının tutunacak dalını kaybetmesi anlamına gelir. Buradan baktığımızda sözleşmenin iptal edilmesi; kadına yönelik şiddetin toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik olarak bütünlüklü mücadele ve müdahale gerektiren bir mesele haline gelmesi için verdiğimiz mücadelenin boşa

Şiddetin varlığını "özel, dokunulmaz ve 'fıtrata' bağlı olarak' gelişen farklılıkların doğal bir sonucu olarak yaşanabilecek kimi tatsız meseleler" derecesine indirmek için kullanışlı bir zemin...

Aynı zemin, nafaka hakkının gasbı için de söz konusu. Nafaka hakkının ortadan kaldırılması; kadınlarla erkekler arasındaki eşitsiz ilişkiyi doğuran toplumsal, siyasal, kültürel, ekonomik nedenlerin görmezden gelinmesi, kadınların eşitsiz koşullarını "özel bir mesele" haline getirip, devletin sorumluluğunun ortadan kaldırılması anlamına geliyor.

BÜTÜNCÜL BİR MÜCADELE HATTI

Bu nedenle haklarımıza dönük saldırıları püskürtürken, yalnızca kâğıt üstündeki haklarımıza sahip çıkmakla kalmayıp, bu hakları kullanabilmemizin somut koşullarına ilişkin de taleplerde bulunmamız gerekir. Örneğin; nafaka hakkımıza sahip çıkarken kadınları, artık içinde yer almak istemedikleri eşitsiz ve bağımlı kılan bir ilişkinin tarafı olmak zorunda bırakacak koşulların değişmesine dönük de taleplerimiz var. Nafaka hakkının yanı sıra boşanma sürecindeki kadınlara öncelikli olarak ücretsiz çocuk bakım desteği, ücretsiz eğitim, sağlık hizmeti, güvenli ve ucuz barınma olanaklarının sağlanması, istihdamda öncelik ve mesleki eğitim gibi kadınları kendi başına bir hayat kurma sürecinde güçlendirecek uygulamalar da talep ediyoruz. (Nihayetinde bu talepler, boşanma sürecinde olsun ya da olmasın kadınlar için en temel taleplerimiz.)

Örneğin İstanbul Sözleşmesi ve 6284 sayılı Şiddetin Önlenmesi Yasası'na sahip çıkarken, siyasi iktidardan yerel yönetimlere kadar her düzeyde sorumluluk taşıyanların, bu sözleşme ve yasaların gereğinin yerine getirilmesi noktasında somut adımlar atmasını talep ediyoruz.

Eşitsizliği merkeze alan ve yalnızca suç sonrası görünümüleriyle değil, işsizlikten kamusal hizmetlerin nasıl yerine getirildiğine, istihdam politikalarından bölüşümün hangi sınıflar lehine nasıl gerçekleştirildiğine ve bu gerçekleşirken yükün daha fazlasını kimlerin neden üstlenmek zorunda kaldığına dair bütüncül bir mücadele hattı... Bu hat, bugün bizi "Ölmek istemiyoruz" noktasına kadar getiren korkunç saldırı furiasının yarattığı toz duman arasında "zor" bir mücadele hattı olarak görülebilir. Ancak vahşileşen şiddetin yalnızca suretine karşı değil esasına karşı da mücadeleyi odağı koymazsak, çekileceğimiz sınırlar hep daha geriye, en geriye doğru olacak.

Bu yoksulluk ve şiddete karşı bi şey yapmalı!

Adile DOĞAN
Esenyalı Kadın Dayanışma
Derneği Başkanı

Uzun süreden beri devam eden ekonomik krizin etkileri emekçi kadınların hayatını her geçen gün daha da zorlaştırıyor. Artan işsizlik güvencesizliği de beraberinde getiriyor. Kadınların giderek yoksullaşan hayatlarının yanısıra şiddet de derinleşiyor. Bunca derdin üstüne paralı eğitim sistemi de zorlukları artırıyor.

Derneğin kapısını bu aralar sıkça, eğitim masraflarını karşılamaya ve yardım talebinde bulunan kadınlar arıyor. Çok sayıda kadın çocuklarının okul masraflarını karşılamak için bizden dayanışma bekliyor. Nereye başvuracağımı, kimden destek isteyeceğimi bilemeden taleplerini bir yerlere iletmeye çalışıyorlar.

BORÇ, HACİZ, HAPİS, YOKLUK...

Güler onlardan biri. Eşi çalıştığı fabrikadan beş aydır ücret almıyor. "Krediyi ödeyemedik, banka eve haciz gönderdi, ama evde haczedilecek eşya olmadığı içinde mahkemeye vermişler. Eşim hapse bile girebilir" diye anlatıyor.

İşçilerin alacaklarını ödemediği işyerlerini iflas etti gösterip kaçan patron sayısı da epey fazla. Bazıları küçük işletmeler olmak üzere birçok işyeri işçi ücretlerini kriz gerekçesiyle aylardır ödemiyor. Ya da üzerlerinde ne var ne yok yakınlarının üzerine geçirip kaçıyorlar. Böyle olunca işçiler mahkemeye gitseler bile alacaklarını tahsil edecek bir muhatap bulamıyor.

Necla da çalıştığı tekstil atölyesinden 6 ay ücret alamamış. Tamamı kadın 40 kişinin çalıştığı atölyenin sahibi her maaş istediklerinde "Batıyoruz, bizi idare edin" diyerek işçilerden zaman istiyormuş. Bir sabah geldiklerinde bomboş bir dükkanla karşılaşmışlar. Patron her şeyini yeni boşandığı eşinin üzerine devredip ortarlardan kaybolmuş. Hem kidem

tazminatları hem de ücretleri içeride kalan işçiler, çare arıyor.

Necla şiddet gördüğü için eşinden yeni boşanmış bir kadın. Kirasını ödeyemediği için iki çocuğuyla beraber baba evine taşınmış ve şimdi çocuklarını okula gönderecek tek kuruşu dahi yok. Bir çocuğun okula başlaması için en az 1000 TL gerekiyor. Kıyafet, kırtasiye, ayakkabı, çanta vs... Ama para yok!

'GECELERİ UYUMAYA KORKAR OLDUM'

Sevil de işsizlik ve parasızlığın çaresiz bıraktığı kadınlardan biri. "Geçen yıl; çocuğuna pantolon alamadığı için intihar eden babayı yeniden hatırlatıyorum, çünkü aynı durumdayız. Eşim bunalımda, kendine bir şey yapar diye korkuyorum. İş aramak için minibüse verecek parası yok. Evde de sürekli bir gerilim, bana ve çocuklara bağıyor. Geceleri uyumaya korkar oldum, ne yapacağımı bilmiyorum!"

'BÖYLE GİDERSE SONUMUZ KÖTÜ'

Nazlı eşinin aldığı asgari ücretin yetmediğini, son bir yıldır çok fazla borca girdiklerini söylüyor. Henüz 9 aylık bir bebeği var Nazlı'nın. "Çocuğu bırakacak bir yer yok, ben çalışmıyorum. Eşim borçlardan, hayat pahalılığından

dolayı bunalımda, sürekli mesaiye kalıyor. Mesai olmadığı zaman ek işlere gidiyor ama yine de yetmiyor. Çocuk bezi, maması çok pahalı, yetişemiyor. Bu nedenle sinirli stresli kavgacı biri oldu çıktı. Her fırsatta bana el kaldırıyor, hakaret ediyor. Bana sürekli ailemden para istememi söylüyor. Bez bittiğinde söylemeye korkuyorum. Çocuğun altını günde en fazla bir defa değiştir, diyor. Az değiştirdiğimde çocuk pişik oluyor, pişik olması da masraf bu defa ilaç parası çıkıyor. Yani anlayacağınız böyle giderse sonumuz kötü" diye anlatıyor.

YANYANA GELMEDEN OLMAZ

Kadınlar krizle birlikte sadece daha da yoksullaşmıyor aynı zamanda şiddetin her türlüşüne daha fazla maruz kalır hale geliyor. Yoklukla, yoksullukla cebelleşen ve çare arayışıyla derneğin kapısını çalan kadınlarla birlikte biz elbette daha etkili bir mücadele vermeliyiz, vermeye çalışıyoruz. Ama bu durumun tek başına dernekle değiştirmemizin mümkün olmadığını da biliyoruz. Krizin faturasını bize ödetmeye çalışanlara, bizi bunca yoksulluğa mahkum etmeye, yalnız ve çaresiz bırakmaya çalışanlara karşı yan yana gelmenin yollarını bulmalıyız. Daha güçlü, daha örgütlü olmadan başaramayız.

MAHKEME SALONLARINDAN YANKILANAN SES:

‘ÖLMEK İSTEMİYORUM’

Av. Şenay TAVUZ
Çiğli / İzmir

Duruşma tanıklığı yapmanızı tavsiye ederim size, çünkü sadece gazete okumak ve sosyal medyada anlatılanları görmek yetmez kadınların yargıda yaşadıkları yakıcı sorunu tam olarak kavrayabilmek için. Konuyu biraz daha anlaşılır kılmak adına İzmir Adliyesindeki ağır ceza salonunda kendi dosyamdan bir önceki dosyanın duruşmasında tanık olduklarımı paylaşacağım...

Mahkeme salonunda gördüklerim beni öyle etkiledi ki mahkeme heyetine seslenerek, ‘Şikayetçi olan kadına avukat isteyip istemediğini niye sormuyorsunuz’ diye avazım çıktığı kadar bağırarak istedim. Fotoğraf çekme iznim olsaydı da o duruşmanın fotoğrafını size gösterebilseydim.

Heyette savcı dahil üç genç erkek ve bir kadın yargıç, sanık erkeği savunan iki erkek müdafii vardı. Şikayetçi ise gencecik bir kadın ve tek başına müşteki masasında.

Ne olabilir suç diye sorarasanız, boşanmak isteyen kadınların başına gelen...

Boşanmak istediği için eşi tarafından her türlü eziyet ve psikolojik işkenceye maruz bırakılan kadın vazgeçmemiş boşanmak istediğinden.

Genç kadın heyete şöyle sesleniyor: “Ölmek istemiyorum, bu adam yalan söylüyor, ona saldırmadım, sadece kendimi korudum. Beni öldürmesin diye barışma talebini kabul etmiş gibi yapmak zorunda kaldım. Ben silahlardan anlamam ama bu adam beni köşeye sıkıştırdı ve aylardır söylediği şeyi yapmak yani benim kafama sıkamak için silahını kafama denk getirmeye çalıştı, direndim, yere düştük, silah patladı, arkasından silahın kabzasından kurşunlar yere düştü. Dükkandan çıkmış olan müşteriler silah sesini duyunca geri geldi, bu sefer silahı onlara doğrulttu, benim yüzümden onlar ölmesin diye barıştığımı söyledim. Onlar çıkınca silahı kenara koydu, yere düşen kurşunları topladı ve un çuvalınının arkasındaki karanlık yere attı. Sonra bana dönerek ‘Eğer polise gider de şikayetçi olursan yarım bıraktığım bu işi tamamlar seni öldürürüm’ dedi ve dükkandan

çıktı. Silah seslerini duyanlar polisi aramışlar. Şikayetçiyim çünkü, bu adam evlendiğimiz günden bu yana benim duygularımı, her şeyimi sömürdü, onunla barışmayacağım, cezalandırılmasını istiyorum.”

Bu genç kadın nasıl hayatta kalmayı başardığını anlatırken sesi titriyordu, sanık ise mağdur bir baba rolüne bürünmüş, yasalardaki tüm indirimlerden yararlanma hesabı içinde ifadesini alladı pulluyordu. “Madem barışmak için gittin neden yanında silah vardı?” diye soran mahkeme başkanına verdiği yanıt ise hayli çalışılmış bir cevaptı: “Efendim kan davalı olduklarımız var.”

Sanık avukatlarından birisi ise şöyle savunma yapıyordu: “Efendim, müvekkile atılı adam öldürmeye teşebbüs suçunun unsurları gerçekleşmemiştir. Öldürme kastı olsaydı silah

elindeyken kafasına denk getirmeden de istediği kadar sıkar, sonra kafasına sıkardı, silahı da kenara koymazdı. Ortada bir senaryo var, müvekkilim sadece barışmak istediği için dükkana gitmiştir. Salverilmesini talep ediyorum.” Ama asıl senaryo burada yazılıyor gibiydi!

‘ANLATIN, PAYLAŞIN Kİ KADINLAR ÖĞRENSİN HAKLARINI’

Duruşma salonunda izleyici arasında şikayetçi kadının eniştesi olduğunu öğrendiğim genç erkeğe hemen yanımda oturduğu için “Barodan avukat isteyin, ücretsiz avukat isteme hakkı var” dedim, aldığım cevap şu oldu: “Avukat ne yapacak?”

Neysel ki heyet 5 dakika ara verdi, hep birlikte dışarı çıktık. Kadına yaklaşıp, avukat isteme hakkı olduğunu,

Emine Bulut’un sözü artık mahkeme kayıtlarına da giriyor, kadınlar “Ölmek istemiyorum” sözleriyle savunma yapıyor. Peki ya o kadınların bilmedikleri hakları?

duruşma sonrasında hemen dilekçe yazıp mahkemeye vermesini söyledim, ayrıca Baronun kadın hakları merkezinden söz ettim.

Genç kadın o kadar şaşkın bir haldeydi ki, eteğinde iki oğlu, bastonuyla zar zor ayakta duran yaşlı babası ve annesiyle birlikte tekrar içeri girdiler. Neysel ki sanık tahliye edilmedi. Bir sonraki duruşmaya kadar bu genç kadının hayatı kurtulmuştu.

Derin bir “Oh” çekip kendi duruşmam için bu sefer o masaya ben ve Aile Bakanlığının avukatı geçtik.

Çünkü müvekkilim uğradığı nitelikli cinsel saldırı, gasp ve yaralamadan sonra tıpkı diğer kadına sorgu aşamasında bildirilmeyen avukat isteme hakkını ifade verdikten sonradan öğrenmişti. Baro Kadın Hakları Merkezine başvuru yapmıştı ve ben görevlendirilmişim.

Müvekkilin ifadesinin İstanbul Sözleşmesi kapsamında sanıkla yüz yüze gelmeden, bulunduğu şehirden SEGBİS yöntemi ile alınmasını yazılı olarak talep etmişim. Bu talebim kabul edildi, ancak duruşma kayıtlarına talebimdeki İstanbul Sözleşmesi cümlesi yazılmadan. Zorlu bir gün de böylece bitmişti. Bizim davadaki sanığın da tutukluluğunun devamına karar verildi.

Tüm bu anlattıklarımınla özetle; Emine Bulut’un sözü artık mahkeme kayıtlarına da giriyor, kadınlar “Ölmek istemiyorum” sözleriyle savunma yapıyor. Peki ya o kadınların bilmedikleri hakları? İşte tam da burada, haklarını bilmeyen kadın kalmasın diye, bıkmadan usanmadan anlatmak gerekiyor kadınlara...

METAL İŞÇİSİ KADINLAR:

Ayşe ÖZ
Sincan / Ankara

Emine Bulut'un 4 yıl önce boşandığı kocası tarafından öldürüldüğü o gün; bir çocuğun "Anne ölme", bir kadının "Ölmek istemiyorum" feryadını duymayan kalmadı. Emine Bulut'un bu son sözleri herkesi öfkeye boğdu. Kadın işçiler çalışırken, molada, serviste her yerde bunu konuştu. Kimi kendi anısını anlattı, kimi idamı, kimi ülkenin her geçen gün daha da kötü ve yaşanılmaz bir yer haline dönmesinden kaygısını dile getirdi...

Görüntüleri izledikten sonra bir an erkeklerden nefret ettiğini ve işyerindeki birçok erkekle bu konuyu tartıştığını anlatan Ayşe, "Her kadın öldürüldükten sonra sosyal medyada 'kocasını öldüren bir kadının tarihi savunması' diye bir paylaşım var, o dönüyor, 'Erkekler kravat takıyorsa indirim yapılıyor' deniyor. Yani 'kravat taktı', 'Subhaneke okudu' diye erkeklere indirim uygulanıyorsa, bunun önüne nasıl geçilecek?" diye soruyor.

'BOŞANIRKEN ANLADIM'

Belgin, zorlu bir süreç sonunda eşinden boşanabilmiş. "Boşanma sürecimde hakimlerin, yasaların kadınlara nasıl düşman olduğunu anladım" diyor. Hâlâ eski eşi tarafından taciz edilen arkadaşları olduğunu söyleyerek devam ediyor: "Onu geçtim eski sevgilisi ya da erkek arkadaşından şiddet gören birçok ka-

Kravata indirim verenler cinayetleri nasıl önleyecek!

dın var. Yani yasalar bu işi çözmiyor. Karakola gidiyorsun, 'Karı koca arasında olur böyle şeyler' diyor polisler ya da 'Sevgili olmasaydın' diyerek dalga geçiyorlar. Neresinden tutsak elimizde kalıyor. Kendimizi, çocuklarımızı nasıl koruyacağız bilmiyorum. 'İdam edilsin', 'Öldürülsün' diyenler var her olayda, bunlar çözüm mü bilmiyorum. Videoyu ilk izlediğimde o şokla 'Çözümü mü' gibi geldi ama 'Kravat taktı' diye indirim veren yasalar idam eder mi bilmiyorum."

'SUÇ BİZDE, SUSUYORUZ'

Sevda, "Allah belasını versin" beddualarıyla başlıyor söze. Ailesi Kırıkka- le'de yaşıyor Sevda'nın. Olayın

onlara çok yakın bir yerde olduğunu söylüyor. "Bir kadının hayatını çaldın, çocuğa hiç unutamayacak bir travma yaşattın. Lanet gelsin bunlara ama suç bizde, susuyoruz, ondan oluyor hep. Sokakta bir kadına şiddet uygulayan birini görünce 'Sen ne yapıyorsun' demiyoruz, hemen oradan uzaklaşıyoruz" diyor.

'AZ NAFKA VERMENİN YOLLARINI ARIYORLAR'

Gül de şöyle paylaşıyor düşüncelerini: "Şiddet gören kadını barıştırmaya çalışıyorlar. Zaten boşanma kararı alınmışsa son noktaya gelinmiştir. Boşanmış 4 yıl olmuş ama kadını taciz etmekten

LİSELİLER: EŞİTSİZLİK ŞİDDETİ KÖRÜKLÜYOR

Serpil ÖZDEMİR
Esenyurt / İSTANBUL

KADIN cinayetlerinin, tecavüzün, şiddetin günden güne bir çiğ gibi büyüdüğü şu günlerde bunun önüne nasıl geçileceği hakkında, liseli genç kadınlar olarak sohbet ediyoruz. Çoğumuzun morali bozuluyor konuya girer girmez, ama biliyoruz ki konuşmaktan bile çekinirsek bu yaşadıklarımız alıp başını gidecek.

Özgecan'dan sonra, Şule'den, Helin'den ve daha nice kadından sonra sosyal medya platformlarından herkes paylaştı öfkesini, yer yerinden oynadı. Tepkilerin sosyal medyaya sınırlı kalmasının işe yaramadığını belirten Dilara, devam ediyor: "Ensar Vakfında 45 erkek öğrencinin istismar edildiği ortaya çıktıktan sonra, dönemin Aile ve Sosyal Politikalar Bakanı Sema Ramazanoğlu 'Bir kereden bir şey olmaz' demişti. Bu gibi söylemler yaşananların üstünü örtmektir. Bu söylemlerin yanında televizyon dizilerinde, programlarda her gün kadına şiddeti daha da normalleştiriyorlar. Emine Bulut'un öldürülmesinden sonra da herkes bir şeyler paylaştı, ama sonra? Her şey normalmiş gibi devam ettik. Kadını suçlu bulan 'Boşanmasaydı böyle olmazdı' diyen kesim söylemlerine devam etmekte..."

Roza "Kadına yönelik şiddetin ve cinayetlerin kaynağı toplumsal cinsiyet rolleri" derken Yağmur atılıyor; "Ben düzen adil olmadığı için cinayetlerin bu denli arttığını düşünüyorum. Cezalar var ama caydırıcı değil, çünkü uygulanmıyor ve erkekler bu suçla işlemeden korkmuyor. Hiç kimsenin can güvenliği yok. Kaç kadın uzaklaştırma kararlarına rağmen canından oldu? Saymakla bitirmiyoruz artık!"

İrem de eşitsizliğe ve bu konuda devletin sorumluluğuna dikkat çekiyor: "İzlenen politikaların hiçbir engelleyici yönü yok, kadının hep ikinci sınıf olarak görülüyor. Kadınların üretime eşit bir şekilde katılmasının önü

ÖRGÜTLENİP GEREKLİ YASALARI UYGULATMALIYIZ

BEN 200 kişinin çalıştığı, bunun 120 kadınının kadın olduğu bir tencere fabrikasında çalışıyorum. Fabrikada Emine Bulut cinayetiyle ilgili sohbetlerim sırasında en çok duyduğum şey küfür oldu.

Erkekler de tepki gösteriyordu ama hemen ardından "Acaba Emine Bulut ne yaptı da öldürüldü?" sorusu geliyordu. Bu sorunun sorulmasına karşı çıkanlar ise biz kadınlar oldu. Bu sorunun sorulabiliyor olmasının bile kadın cinayetlerinin meşrulaşması demek olduğunu sert bir şekilde hatırlattık. Asıl meselenin ne olursa olsun bir insanın canına kimsenin kast edemeyeceği şiddet uygulayamayacağı olduğunu yılmadan yorulmadan anlattık.

Aynı gün yine başka bir kadın daha öldürüldü bıçaklanarak ve o günden sonraki günlerde de kadınlar öldürülmeye devam etti. Hepsinin ortak noktası da öldürülmeden önce yardım istemiş, ancak gerekli karşılığı bulamamış olmaları.

Bugün bu yakıcı sorunun tek bir çözümü var. Kadınların korunmasını sağlayabiliriz. İstanbul Sözleşmesinin uygulanmasını sağlayabiliriz. Özellikle de cinayetlerin önünü açan yargı kararlarından, yaptırım olmayan komik cezalardan kurtulmalıyız. Örgütlenip gerekli yasaların uygulanmasını sağlayabiliriz.

Kübra LAZ
Derince / KOCAELİ

Ölmek istemeyen kadınlar değiştirecek

Türkan ÖZUSAĞLAM
Eskişehir

Dört yıl önce boşandığı Fedai Baran tarafından vahşice katledilen Emine Bulut, tıpkı Özgecan Aslan gibi kadınların isyanı oldu. Eskişehir’de görüştüğümüz çeşitli iş kollarında çalışan işçi kadınlar da Emine Bulut gibi “Ölmek istemiyoruz” derken, kendilerini şiddete ve ölüme mahkum eden koşullara tepki gösteriyor.

Gülderen 27 yaşında tekstil işçisi. “Yıllar önce annemi kaybettim, kalbi dayanmadı maalesef. Emine Bulut’un videosuna denk geldiğimde tıpkı o günkü gibi içim cız etti. O kadar öfkelendim ki gideyim herkese bağırp çağırayım, yakayım yıkayım istedim. Tek başıma yapsam faydası ne sanki? İşte bizim en büyük sorunumuz bu. Evet, ben tek başıma bağırsam bana deli derler, ama biz hepimiz bağırsak korkarlar biliyorum” diyor.

Bugünün Türkiye’inde işçi olmanın, şiddet korkusunu nasıl katmerli hale getirdiğini de anlatıyor Gülderen; “Kadının gördüğü eziyet her yerde, sadece evde değil. Evde kocadan, işte patrandan eziyet görüyorum ama yine sabah olunca aynı işe gidiyorum, akşam olunca aynı insana yemek hazırlıyorum. Daha niceleri bizim gibi neler yaşıyor o kapıların arkasında. Etrafımdaki kadınlar korkuyor, ben de korkuyorum.” Oysa kadınların isteği çok basit, çok temel bir şey ona göre: “Ölmek istemiyoruz Emine’nin de dediği gibi... Sadece yaşamak istiyoruz.”

‘DEVLETİN TAVRI DEĞİŞMELİ’

Fidan 46 yaşında bir temizlik işçisi. O da eşinden boşanmış bir kadın, boşanmak istediği kocası tarafından öldürülen her kadın hikâyesinde kendi hikâyesinin muhtemel sonunu görüyor: “Eve ekmek getirmiyordu. Ben de gitim kapı kapı gezip iş buldum kendime. Önce bir metal fabrikasında, sonra da hastanede temizlik işçisi olarak çalışmaya başladım. Madem eve ekmek getirmiyor, ka-

zandığını kendi yiyip içiyor, bir de üstüne şiddet görüyorum... ‘Bu iş böyle olmaz!’ deyip bir adım attım. Ama düşününce bu cinayetlerin hepsini, aslında ben de bir adaymışım gibi geliyor. 5 yıl, 15 yıl, 6 ay fark etmez, aynı yatakta uyduğunuz insan, çocuklarınızın babası bir anda sizi öldürebiliyor. Potansiyel bir katille aynı evi paylaşmış oluyorsunuz yıllarca.”

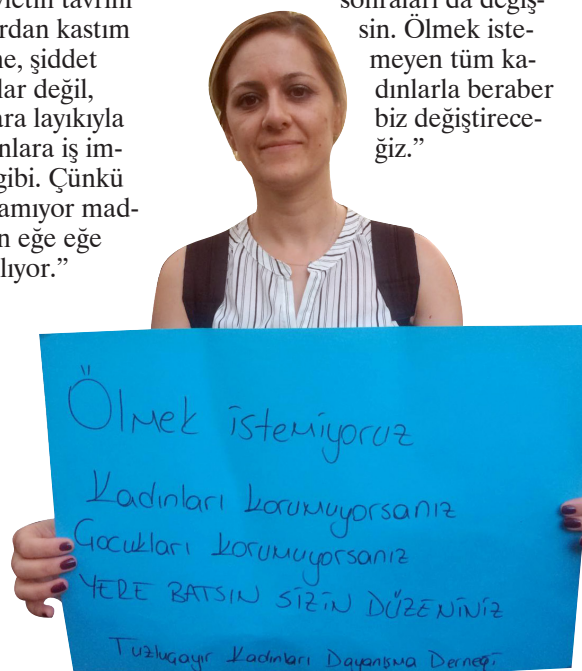
Emine’nin haberinden sonra art arda gelen diğer ölüm haberleri için “Birbirlerinin işlediği suçlardan cesaret bulan insanlarla dolu çevremiz. İyi haldir, ceza indirimidir hep onlara uygulanıyor” diyor Fidan. En büyük görevin de devlete düştüğünü söylüyor: “Benim tek temennim devletin tavrını değiştirmesi olur. Tavırdan kastım sadece kadın katillerine, şiddet gösterenlere ağır cezalar değil, yardım isteyen kadınlara layıkıyla yardım edilmesi. Kadınlara iş imkânlarının artırılması gibi. Çünkü nice kadın bir adım atamıyor madem yetersizlikten, boyun eğe eğe ölüme mahkum bırakılıyor.”

‘İDAM DEĞİL, ÇÖZÜM İSTİYORUZ’

Metal işçisi Selda, 29 yaşında. Ömrünün bu en güzel yıllarında etrafını saran kadın düşmanlığından usandığını dile getiriyor. “Süle, Emine, Münevver, Özge-

can... Bitmiyor ki. Her güne bir kadın haberi daha. Politikacıların kadınlar için kullandığı dilden tut da, her gün ayıla bayıla izlediğimiz dizilere kadar. Her yerde kadınlar sanki malmış gibi, köleymiş gibi gösteriliyor” diyor.

Selda kadına yönelik şiddetin çözümü olarak başka bir şiddet türünün önerilmesinden de rahatsız. “Çözüm konuşuyoruz; fabrikada herkesin dilinde idam. Ama ben onaylamıyorum. İdam etsen ne olacak, yapacak olan bunu mu düşünüyor? Mahkemelerden cesaret buldukları kesin ama. ‘5-10 yıl yatar çıkarım’ diyor herkes. Bunları ancak biz değiştirebiliriz. Zihniyetimizi değiştireceğiz ki bizden sonraları da değişsin. Ölmek istemeyen tüm kadınlarla beraber biz değiştireceğiz.”

Kadın katillerine cesareti devlet veriyor

Kıvılcım EFTELYA
Muhammed KARAKAŞ
Malatya

Geçen yıla kıyasla kadın cinayetlerinde yüzde 4’lük bir artış var. Sadece geçtiğimiz temmuz ayında 31 kadın öldürüldü. Şu sıralar kadınların sokağa dökülmesine sebep olan kadın cinayeti ise “Ölmek istemiyorum” çığlıkları kulaklarımızda hâlâ yankılanan Emine Bulut oldu. Geçtiğimiz günlerde Malatya’da da eşinden boşanmak istediği için bir kadın silahla yaralandı.

Güzün etkisinin yavaş yavaş hissedilmeye başlandığı bir günde kent merkezinde bir parkta kadınlarla sohbetimizin gündemi de doğal olarak kadına yönelik şiddet ve kadın cinayetleri oluyor. “Bence kadın cinayetlerinin birden fazla sebebi var ve ilk sebebi de kesinlikle eğitimsizlik” diyor Özlem Yılmaz, “Bu eğitimsizlik okul dışında aileden gelen bir eğitimsizlik. Ataerkil bir toplumda yaşıyoruz ve maalesef erkek çocukları erkek egemen bir yapıyla büyütüyoruz.”

Önemli sebeplerden birinin de “devletin verdiği cesaret” olduğunu söyleyen Yılmaz, “Ben kaç tane haber okudum bununla ilgili. Kadın adama ‘Seni şikayet ederim’ diyor, adam da ‘Et, en fazla 1 gün nezarete tutarlar, ertesi gün gelir seni öldürürüm’ diyor. Bu cesareti devlet vermiyor da kim veriyor?” diye yakınıyor. Caydırıcı cezalar getirilmesi gerektiğini söyleyen Yılmaz, “İdamdan falan bahsetmiyorum, çünkü idam dipsiz kuyu, ne olacağı belli olmaz. Caydırıcı ceza derken mesela kadına en ufak şiddete bir yıl ceza verilmeli. Bu en basit örnek, bunu bile yapmıyorlar” diye konuşuyor.

Kadının toplumda değersizleştirildiğini düşünen üniversite öğrencisi Ece Mengüşoğlu, “Ataerkil toplumların pek çoğunda olduğu gibi ülkemizde de maalesef erkekler kadınlardan üstün görülüyor” diyerek, şiddetin önlenmesi için toplumun bilinçlendirilmesi, kadınların cesaretlendirilmesi gerektiğini söylüyor. Mengüşoğlu, “Çoğu kadın şiddet gördüğü halde bunu dile getiremiyor. Kadın sustukça şiddetin boyutu artıyor. Ayrıca şiddet uygulayanlara karşı cezaların uygulanması da sıkıntılı” diyor.

Şeyma Arıkan ise şiddetin ortadan kaldırılabilceğini ama bunun “uzun ve meşakkatli bir yol” olduğunu söylüyor.

Yaşama sevincimize her gün nişan alınırken

BİRBİRİMİZE OMUZ VERMEK...

Satı BURUNUCU

10 yaşındaki kızının gözleri önünde öldürülen Emine Bulut “Ölmek istemiyorum” diyerek verdi son nefesini. Hepimiz canımızın orta yerinde duyduk bu sözü. İçimizden bir kadının daha eksilmesinin acısının yanında, geldiğimiz noktayı acıyı katmerlendiren. Artık sırtımız duvardı ve asgariye doğru çekilmişti işte: “Ölmek istemiyoruz!” Var mı bundan daha ötesi?

KADINLARA ÖLÜMLERDEN ÖLÜM SEÇEMEYEN FAİLLER!

Emine Bulut cinayeti ilk olmadığı gibi son da değildi, biliyoruz. Hemen ertesinde Mersin’de bir kadının ihbarı üzerine kadını öldürmek isteyen kocanın yakalandığını öğrendik. Yakalanan adamın, üst aramasında çıkanlar şöyle: 9 mm çapında tabanca, 14 mermi, 28 cm uzunluğunda bıçak, 10 plastik kelepçe, birer metre olarak kesilmiş uçları düğümlü 5 kendir ip ve koli bandı... Fotoğrafa baktığımda şöyle düşündüm “Adam kadına ölümlerden ölüm seçememiş ya da hepsini birden yaparak defalarca öldürmeyi planlamış.”

Kadın cinayetlerinin, kadınların vahşi şekillerde öldürülmesinin bu kadar görseleştirilmesi, daha fazla tepki oluşturmak adına daha fazla şiddet görüntüsünün ortalığa saçılması bir yandan da şiddeti artıran bir rol oynuyor diye konuşuyoruz aramızda. Kadın cinayetlerinde şiddetin yeniden üretilirken olağanlaştığı koşullarda kimi erkekler eşlerine “Gördün mü yaşananları, bir de beni beğenmiyorsun...” diyerek ölümü göstererek sıtmaya razı etmeye çalışıyor. Sahiden bunun daha iyi değerlendirilmesi lazım.

YAŞAMA SEVİNCİNİ ÖLDÜREN ŞİDDET

Bütün bu kadın cinayetleri ve vahşi katliamlar yaşanırken belki konuşmaya fırsat bulamadığımız, belki farkında olmadığımız, -öldürmeyen ama sürdüren- bir şiddet sürecinden söz etmek istiyorum. Kadınlar hayatlarını sürdürmek için mücadele ederken, yaşamı yeniden yaratırken, arada evlilik bağı olsun olmasın sevmekten de, aşktan da vazgeçmiyorlar. Ancak kendilerine yaşatılan diğer şiddet türlerine, mülkiyetleştirilmeye, ihanete ve iktidar çatışmaları ile teslim alınmaya da itiraz ediyorlar. Pek çok kadın aşık olduğu ve kendince fedakârlıklar yaptığı uzun bir sürecin sonunda, yaşa-

Dokunduğumuz her kadını görerek, paylaşarak, hayatın zorluklarına karşı sıcak ve güvenli omzumuzu sunarak, yaşadığımız hiçbir şiddetle barışmadan dirseklerimizi çıkararak mücadele! İşte bunu yapabiliriz...

dıkları durumun değişmeyeceğini görüp aradaki bağı koparmak istiyor. Bu bağ genellikle artık aşık olmadığını hissetmesi, kendisine karşı dürüst olunmadığını görmesi, aldatma, ilişkinin yıpratıcı ve tüketen bir hal alması, her türden psikolojik, ekonomik, fiziksel ve sözlü şiddet nedeniyle kopuyor. Bütün bunlar tükenmiş ve sürdürülemez bir ilişkinin en açık göstergeleri olmasına rağmen erkekler, hayatlarında başka bir kadın olsun ya da olmasın kadının kararına karşılık büyük bir öfke duyuyor; kadını ilişkiye verdiği emeğe, geçmişte duyduğu hislere dahi pişman ediyor. Tüm bu şiddet biçimleri ölümlerle sonuçlanmasa da yaşama sevincine her gün nişan alıyor.

Tamamlayan, dayanışan, üreten, geliştiren iyi ve dürüst bir ilişkiyi başaramayan erkekler hayatlarındaki kadınları epeyce bir üzdükten sonra, sürdüremedikleri bağı koparmayı da başaramıyorlar, kadının hayatına doğrudan kastetmese de onun hayatını sürdürme olanaklarına saldırıyor. Kendisi olmaksızın kadının hayatını sürdürmeyeceği biçimindeki bakış açısı mal kaçırmak, nafaka vermemek, bir ekmeğe muhtaç etmek biçiminde maddi yaptırımlara dönüşürken; evlilik bağı olsun ya da olmasın ayrılık hallerinde kadını statüsü ne olursa olsun küçük düşürmeye çalışmak, horlamak, özel hayatı konusunda ileri geri, ulu orta konuşmak, tükettiği ilişkide kendini temize çekirken

kadını çamura bulamaya kadar varıyor.

İHTİYAÇ DUYDUĞUMUZ DAYANIŞMADAN YOKSUN KALDIĞIMIZDA

Bu yaşama sevincini öldüren çeşitli hallerde, kadına biçilen rol; yeni şiddet ve çirkinlik vakalarının yaşanmaması için sessiz kalması oluyor, tıpkı bütün hayatı boyunca yapması beklendiği gibi... Yasalar, gelenekler, devlet kurumları, çeşitli mekanizmalar kadını daha da zora iterken kadınlar birbirleriyle dayanışarak süreci anlatıyor.

Kadın dayanışmasının eksikliği, kadınların güçlendirici bakış açısından yoksunluğu halinde ise tablo daha da kötüleşiyor. Sonuçta kadınlar öldürülmeseler bile kendilerini hayattan soğutulmuş, yaşama sevinci öldürülmüş bir biçimde ayakta kalmaya çalışırken buluyorlar. Kimi zaman kadınlar, bunları yaşayan kadının şiddet ve istismar sürecini anlasa bile, “meseleyi abarttığı, duygusal davrandığı, bir an önce bunu sindirmesi gerektiği” gibi telkinlerle aslında durumu zorlaştırıyorlar.

Böyle olduğunda ne mi oluyor? Kadınların gitgide yalnızlaştığı bu süreçte şiddet failleri başkaca kadınlara zarar verebilme cesaretini alarak ilerleyebiliyor. Erkekler, şiddet uyguladığı ya da ihanet ettiği kadından sonra birlikte oldukları kadınlara da “prenseler” gibi davranmıyorlar. İçinde buldukları zorlu durumları dayanışma ile aşamayan, kendini güçlendiremeyen, adalet duygusunu tesis edemeyen kadın, “Ölen ölür, kalan sağlar bizimdir” biçiminde eşit olmayan bir hayatın elemesine bırakılıyor. Bugün pek çok kadının psikologlara taşınması, antidepresanlarla ya da alkole ve uyku ilaçlarına bağımlı yaşamak zorunda kalışı işte bu sürecin sonunda oluyor. Yaşama koşulları hayatını ancak sürdürmeye yeten kadınlar elbette psikolog yardımından da yoksun oluyor, belki hayatı boyunca sürececek travmalarla tek başına baş etmek zorunda kalıyor.

Peki, bizi güçlendirecek olan nedir? Dokunduğumuz her kadına bakmakla sınırlı kalmayarak, onu görerek, paylaşarak, hayatın tüm zorluklarına karşı kız kardeşlerimize sıcak ve güvenli omzumuzu sunarak, yaşadığımız hiçbir şiddetle barışmadan dirseklerimizi çıkararak mücadele! Var olanla yetinmeyecek, bu her yanından çürümüş şiddetli düzenin yerine yenisini aşkla mücadele ederek kuracağız...

Nevruz MERSİN
Esenyalı / İstanbul

“Yaralarımızı ancak birbirimize dokunarak iyileştirebiliriz. O gün orada Hülya bana “Neden duruyorsun” demeseydi Esenyalı Kadın Derneğine gelip sizlerle tanışmasaydım ben halen o şiddet ortamından kurtulamayacaktım...”

Siddet, taciz, hakaret, yoksulluk ve sefalet içinde bir yaşamdı onunki. Daha 30 yaşında, üç çocuk annesi bir kadın Pınar. Onun gibi canını zor kurtarıp “Beni bu yaşamdan kurtarın” diye Esenyalı Kadın Dayanışma Derneğine sığınan Hülya'nın yol göstermesiyle tanıştık Pınar'la. “Bugün buradayım, belki yiyecek bir lokma ekmeği zor buluyorum ama çocuklarımla beraber huzurla yiyip, kafamı gece yastığa rahat koyuyorum. Bir aydır yaşadığımı fark ediyorum” diye başlıyor anlatmaya.

İSTENMEYEN BİR İŞ İSTENMEYEN BİR EVLİLİK

Küçük yaşlardan itibaren zorluklarla dolu olan yaşam mücadelesini şöyle anlatmaya başlıyor; “Yedi yaşındaydım babam vefat ettiğinde, annem sekiz çocukla kalakalmıştı. Bir abim vardı İstanbul'da çalışan, toparlanıp memleketten abimin yanına göç ettik. Maddi imkansızlıklar yüzünden 3. sınıfta okulu bırakıp çalışmaya başladım. Çocuk işçiydim anlayacağımız. 18 yaşında zorla, istemediğim bir adamla nişanladılar beni. Bir yıl sonra da düğün...”

Nişanlıyken başlamış aslında her şey, ailesine de söylemesine rağmen sözünü bir türlü dinletememiş Pınar. “Nişanlıyken beni taciz etmeye kalkıştı bırakmadım, sevmiyor, istemiyor hatta tanıımıyordum bile doğru düzgün. Abime anlattım, ‘zaten kocan olacak, ne var’ dedi” diye anlatıyor evliliğe giden yolu. Bir yıl geçmeden evlendirmişler. Sonrası da “şiddet, hakaret, zulüm...”

Yaşadığı şiddetin boyutlarını şöyle anlatıyor: “Hamileyken makineden çamırsı çıkarıyordum, viledayla kafama vurdu. ‘Neden yaptın’ diye sorunca ‘hak ediyorsun’ dedi. Yediğim dayakların, uğradığım hakaretlerin sayısını hatırlamıyorum bile. Hastayım diyor, doktora gidiyor, ilaç alınca bir süre de olsa sakinleşiyor, ilaçları bırakınca kaldığı yerden devam ediyordu. Büyük oğlumun daha kırkı çıkmamışken dövüp her yerini morarttı bir keresinde. Sonra ikinci çocuğum geldi dünyaya, yine şiddet, yine dayak... Aileme anlattım, ‘sus, kocandır bizi rezil mi edeceksin’ deyip geri gönderdiler her defasında.”

KİMSENİN SES ÇIKARMADIĞI KORKU DOLU GÜNLER

Eşini bir süre hastaneye yatırmışlar

PINAR

Çok yoksulluk çekiyorum, bazen ekmeğim param bile olmuyor; eski kocamdan da hâlâ korkuyorum, bizi takip ediyor ama huzurum var; artık dayak yemiyorum. Şiddet, yoksulluk kaderimiz değilmiş bunu anladım.

psikolojik sorunları nedeniyle Pınar da yalnız kalmamak için eşinin ailesinin yanına yerleşmiş. Ama şiddet sadece kocasıyla da sınırlı kalmadığı gibi bir de kocasının kardeşinin tacizleri başlayınca çocuklarıyla birlikte kendini odaya kilitlemiş: “Anlatamadım kimseye, inanmazlardı zaten bana, iftira attığımı düşünürlerdi” diyor. Korku dolu günlerini ise şöyle anlatıyor; “Uyuyamıyordum bile, her gece odama gelip rahatsız ediyordu. Artık dayanamadım, kendi evime geçtim. Oraya da gelip gitmeye başladım ve hiç kesilmedi tacizler, hem fiziksel, hem sözlü. Eşim eve dönmüştü, o da fark etti ama ‘neden geceleri gelip seni çağırıyor, gelirse açma kapıyı’ demekten başka bir şey yapmadı. Kaynımın eşi de fark etmiş, ‘neden Pınarlara gidip geliyorsun’ dediği için o da dayak yemişti bir gün. Herkes biliyordu aslin-

da ama kimse sesini çıkarmıyordu. Yine aileme anlattım ‘Sana inanmazlar, sus otur yerinde’ dediler.”

KAÇ KEZ KARAKOLLUK OLDUK, ‘EVİNE GİT’ DEDİLER

Koca şiddeti, kayın tacizi, kayınbaba şiddeti yetmez gibi çocukları da şiddet sarmalının içinde bulmuş kendini. “Peki hiç şikayetçi olmadın mı” diye sorduğumda bu kez de bu şiddet sarmalının başka bir yönüyle karşılaştık; devlet!

“Defalarca gittim abla” diye cevap verdi Pınar bu soruya, sonrasında karakolda başına gelenleri ise şöyle anlatıyor; “Bir keresinde sokak ortasında oğlumu okula götürürken peşimden gelip bana saldırdı, çocuğa kaldırım taşı fırlattı, kurtulmaya çalışırken arabanın al-

tında kalıyordu evladım. ‘Kimlerle buluşuyorsun’ deyip iffetimi karalayacak söylemlerde bulundu, üzerine sokakta-kiler aldı beni elinden, karakolluk olduk. Olduk da ne oldu! Darp raporu dedim, ‘Boşuna uğraşma mahkemeden bir şey çıkmaz, git evine otur kocanın yanına’ dediler. Her seferinde karakolluk oluyorduk. Devlettir, korur diyordum, ‘Biz bir şey yapamayız, uğraştırma bizi’ diye kovuyorlardı. Hastaneye bile gidemedim. Bir gün sofrayı toplarken yine hakaret etti, korktum tabaklar düşüp kırıldı elimden, kolum cam kırığıyla kesildi. Sustum ve iyileşmesini bekledim. Dayak yedim, sustum. Hakarete uğradım, sustum. Taciz edildim, sustum, aldatıldım, sustum...”

“Kimsesizdim, korkuyordum, çocuklarımı düşünüyordum” diyen Pınar, bir kere de sığınmaevine başvurmuş. İki çocuğuyla birlikte 20 gün kalmış orada, büyük çocuğunun yaşı büyük olduğu için sığınmaevine almamışlar, babasının yanında kalmış o. Ama bu kez de onun şiddetle baş başa kalmasına razı olamamış Pınar ve çocuğunun peşinden eve dönmüş. Sonrasını yine Pınar’dan dinleyelim: “Dayanamıyordum artık. Oğlum her okul dönüşü ‘o adam sana bir şey yaptı mı’ diye soruyordu. Akşamlarımız ise kilitli kapıların ardında kendimizi koruyarak geçiyorduk. Tak etti canıma, ailesini çağırdım, ‘bu adam beni de çocuklarımı da öldürecek’ dedim. ‘Başka adamların yanına gidip geliyorsun, namussuzluk yapıp sonra da oğlumu suçluyorsun’ dedi annesi. Sonra zaten olan oldu...”

‘ANLADIM Kİ BUNLAR KADERİM DEĞİLMİŞ’

Pınar kocasından ayrıldı ve şimdi yeni bir yaşam kurma mücadelesi veriyor, yeni yaşama attığı adımları ve yaşamını şöyle özetliyor: “Karakol polis derken Hülya ile tanıştım, sonra da Esenyalı Kadın Derneği ile. Sayenizde kendimin farkına vardım. Gücümün, yapabileceklerimin farkına vardım, kendi ayaklarımın üzerinde durabileceğimi anladım, şiddete boyun eğmek yerine dur diyebileceğimi fark ettim. Dernekteki kadınların beni sahiplenip kendileri gibi görmesi, bu dayanışma ruhu ve yol göstericilikleri olmasaydı ben hâlâ o evde bunları yaşamaya devam edecektim.

Şimdi hâlâ korkuyoruz dışarı çıkmaya, eski kocam sürekli peşimde, markekte giderken bile evin etrafında gezinip izimi kaybettirip gizli saklı giriyorum evime. Yoksulluk da çekiyorum, sosyal hizmetlerden beklenen yardım hâlâ bağlanmadı, ekmeğim alacak param bile yok şu an ama huzurum var, dayak yemiyorum. Şiddet, taciz ve yoksulluk kaderimiz değil bunu anladım ve buna artık göre yaşayacağım.”

* Kendisi de şiddet gören Hülya'nın ve Pınar'ın isimleri

HAYATTA, TİYATRODA, MÜCADELEDE

Elif inadına sahnede!

Nuray ÖZTÜRK
İzmir

Kadınların hayatın tüm alanlarında olduğu gibi sanatın herhangi bir dalında da var olabilmesi büyük mücadeleler gerektiriyor. Tiyatro ve sinemada da kadınlar, bunun için büyük çaba gösterdiler ve verdikleri mücadeleye sonucunda kazanımlar elde ettiler. Ancak tiyatro ve sinema emekçisi kadınlar açısından cinsiyetçi iş bölümü ve erkek egemen bakış, hem çalışma yaşamında hem de toplumda devam ediyor. Tiyatroya gönül vermiş bir kadın olan Elif Kahraman'ın hayatı bunun en somut örneği.

ARTİST Mİ OLACAKSIN!

Elif Kahraman, genç bir tiyatro yazarı ve oyuncu. Elif, ilk gençlik yıllarından beri hayatını tiyatroyla idame ettiriyor. Babası engelli ve malulen emekli aylığıyla geçinmek zorunda oldukları için abisi üniversiteyi kazandığında çalışmaya başlamış. Hem okumuş hem çalışmış. Birçok iş yapmış, ancak hayatı için kritik eşik, Sinan Çetin Plato'nun açtığı sınava girip kazanması olmuş. Kazanmış ama izin vermemişler gitmesine "Kız başına İstanbul'da ne yapacaksın!" diye. Gide-meyince hırs yaparak İzmit'te Kocaeli Bölge Tiyatrosu'nun sınavına girmiş. Onu da kazanmış. Engel olamamışlar orada eğitim almasına, ancak çalışmak da zorunda... Bir müddet eğitimini sürdürmüş ama bu sefer bitirmesine izin vermemişler, "Ne yapacaksın artist mi olacaksın!" diye. Ayrılmak zorunda kalmış, yine de yılmamış, çeşitli ajanslarda görev almış, bu sırada hocalarının yönlendirmesiyle skeç yazmaya, çocuk tiyatrosu yapmaya, drama eğitimleri vermeye başlamış okullarda. Yani kazanması gereken parayı da tiyatrodan kazanmaya başlamış.

ELÂLEM NE DER!

Elif o dönemi şöyle anlatıyor: "Tiyatro provaları çok uzun sürüyordu, gecelere kadar devam ederdi. Geç gelmemi istemezdi annem babam, bana dair soru işaretleri olduğundan değil, 'Elâlem ne der' diye. Ama erkekler için bu söz konusu bile değil. Hem okuyor, hem tiyatro eğitimi alıyor, hem oyunculuk yapıyor, hem de çalışıyordum. Bir kere İstanbul'a gittim iş görüşmesine, cebimde para yok, dönemedim. Olan üç beş kuruşla balon alıp palyaço kıyafetleriyle balon sattım. Sonra ara ara bunu yap-

tım parasız kaldıkça."

Yedi yıl boyunca bu şekilde devam eden Elif, en sonunda ailesinden ayrı yaşamaya başlamış ve ondan sonra başkılar azalmış. "Hatta" diyor Elif, "Annem ve babam oyunlarımı izlemeye bile geliyorlardı."

KALIPLARA DİREN VE ÇOK ÇALIŞ

Meslek hayatında da kadın olduğu için pek çok sıkıntı yaşadığını belirtiyor Elif; "Bir kere çok ama çok çalışman lazım. Sonra her zaman bakımlı olman isteniyor ve yönetmenle ilişkinin biçimi alacağın rolde etkili oluyor. Erkek oyuncular için aynı şey çok söz konusu değil. Kadınlar olarak bir meta ve görsel bir şölen olarak görülüyoruz. Doksan atmış doksan değilsen mesela bir de yönetmenle laçka bir arkadaşlık ilişkisi kurmuyorsan ya da tacizlerine göz yumuyorsan rolü kapamıyorsun. Bu kadın oyuncular zorunlu olarak başka bir şeyin içine çekiyor. Ben mesela hep kilolu biriydim ama hep de kendimle barışık oldum. Umurumda da değil, oyunculuğumla var olmak istiyorum. Tacizlere göz yummadım ya da geçit vermedim. Tabii bu işin bir yanı diğer yanı bir yerlere gelebilmek için erkeklerden daha

'Ne olacak artist mi olacaksın'dan, '90-60-90 değilsen zor rol kaparsın'a uzanan meşakkatli bir yol. Tiyatroda kadın olmak...

çok çalışmak zorunda kalıyorsun."

EMZİRİRKEN OKUYOR MUTFAKTA EZBER YAPIYOR

Elif'in eşi de tiyatro yazarı, şimdi birlikte çalışıyorlar. İki çocuğu var; biri 2 yaşında, diğeri henüz 9 aylık. Elif'in tiyatro yapabilmek için verdiği bunca mücadelenin yanına şimdi çocuk bakım yükü de eklenmiş. Mesleğinden ayrı kalmamak ve geçinebilmek için büyük çaba sarf ediyor: "Benim işimde körelmek çok kolay. İki yıl gibi bir süre işten ayrı kalmak demek tekrar öğrenciliğe dönmek demek. O yüzden hamileliğimin son aylarına kadar çalıştım ve doğumdan sonra da ara vermeden devam ettim. Emzirirken bile kitap okuyordum. Musluğun üzerine skeci asıyorum bir şey doğrarken aynı zamanda ezber yapıyorum. Koşa koşa gidip sahneye çıkıyor, ardından koşa koşa eve gelip evin işleri, çocukların ihtiyaçlarını karşılıyorum."

DÜŞÜNCELİ ERKEK!

Çocukların bakımında büyük sorumluluğun kendisinde olduğunu söyleyen Elif, "Eşimin bana destek olduğu zamanlar var tabii, körelmemi istemez. Gece dört saat uyumamı sağlıyor, hem gece sessiz olduğu için daha rahat yaza-

biliyor hem de çocuklar uyanırsa onlara bakıyor. Benim mesaim ise sabah altıda başlıyor ertesi gün gece bire kadar devam ediyor. Bir gün çok kötü hastayım, gece yattım ama sabah kalkacak durumda değilim. Eşim kalktı, 'Sen daha kalkmadın mı?' dedi. Dedim 'Çok kötüyüm kalkamayacağım.' 'Kalkıp bir kahvaltı hazırla, kendine ihlamur yap, ilaç iç, nasıl iyileşeceksin' dedi. Bu en düşünceli erkek! Bazen söylendiğimde 'Daha ne yapayım ben, 4 saat uyumamı sağlıyorum ya' diyor. Ben çocuk kitabını, çocuk bilgisayarın kablosunu çekti-rirken yazdım. O ise gece herkes uyurken yazıyor" diyor.

MÜCADELEYE DEVAM

"Belki o kitabı iki yıl sonra da yazabilirdim ama üretmesem hayattaki varlığımı sorgularım. Çünkü biz sadece çocuk bakmak için dünyada değiliz" diyen Elif kadınlara mücadele çağrısı yapıyor: "Hem çalışıp hem çocuk bakmak çok zor ve ne yazık ki biz kadınların üzerine yıkılmış durumda. Herkes koşullar ve işin niteliği gereği benim yaptığımı yapamayabilir ama böyle olmaması biz kadınların mücadelesine bağlı, hem öznel hayatımızda hem de toplumsal olarak."

Elif Kahraman, inadına sadık bir oyuncu olarak mücadelesini sürdürüyor. Şu an oynadıkları "Komedibiyotik" oyununda yer alan üç skecinde de kadınların yaşadığı sorunlara değiniyor. Ama elbette bununla sınırlı değil yaptıkları. Emine Bulut'un öldürülmesinin ardından beni arayarak, "Sadece sokağa çıkıp tepki vermek yetmez, onu yapalım ama bu şiddeti durdurmak için bütünlüklü bir mücadele vermek lazım, halkı aydınlatan, belediyeleri işin içine katan sorumluluk almaya zorlayan işler. Ben ne yapabilirim?" diye soran, mücadelenin doğrudan içinde olmak isteyen ve olan bir kadın.

Hazırlayan: Berivan BALKAY

FILİSTİN

Kadınlar cinayetlere karşı ayakta!

Geçtiğimiz hafta Batı Şeria'da yüzlerce kadın, 21 yaşındaki Israa Ghrayeb'in ailesi tarafından "namus" gerekçesiyle öldürülmesinin ardından sokaklara döküldü.

Israa Ghrayeb, Instagram'da erkek arkadaşı ile yayımladığı video yüzünden ailesi ve ağabeyi tarafından şiddet görmüştü. Israa, ağabeyinden kaçarken ikinci kattan düştü, omuriliğinden ağır yaralandı. Hastanede çektiği fotoğraflarını "Güçlüyüm ve yaşamak istiyorum" diyerek sosyal medyada paylaşan Israa, hastanede ağabeyi ve akrabaları tarafından ikinci kez darp edildi ve aldığı yaralar neticesinde 22 Ağustos'ta öldü. Ailesi Israa'nın "cinlerin etkisinde" olduğunu, cinleri kaçırmak için bir ritüel yaptıklarını iddia etti. Kadınların tepkisi ve eylemlerinden sonra Filistinli yetkililer, 3 aile üyesinin gözaltına alındığını açıkladı.

Filistin hükümetinin bir dönemdir namus cinayetlerinde faileri aklayan yasaları değiştirirken, kadınlar uygulamada cezasızlığın hâlâ devam ettiğine dikkat çekiyor. Kadınlar, şiddetle ve çocuk istismarıyla mücadele için etkin bir koruma yasasının çıkarılması çağrısını yapıyor.

Kadın işçiler 'cinsel ilişki'ye zorlanıyor

Tayvan'da Levi Strauss, Wrangler ve Lee gibi büyük Amerikan markaları için kot pantolon üreten kadınların, işlerine devam edebilmek veya terfi kazanmak için yöneticileriyle cinsel ilişkiye girmeye zorlandıkları ortaya çıktı.

Lesotho'daki konfeksiyon fabrikalarında yürütülen 2 yıllık soruşturma sonucunda hazırlanan rapor, yöneticilerin terfi ya da tam zamanlı sözleşmeler va-

dederek kadın işçileri cinsel ilişkiye zorladığını aktarıyor. Dikiş, kalite kontrol, yıkama ve paketlenme bölümlerinden 140 kadınla görüşülerek hazırlanan raporda bir kadın işçi durumu şöyle anlatıyor: "Bölümümdeki kadınların hepsi süpervizörle yattı. Kadınlar için, bu bir hayatta kalma yöntemi, başka bir şey değil... Hayır dersiniz, işi alamayacaksınız veya sözleşmeniz yenilenmeyecek."

İşçi Hakları Konsorsiyumu'nun ha-

zırladığı raporda, kadın işçiler şikayetçi olsa bile tacizci yöneticilerin ceza alınmadığı, işçilerin sendikalaşma haklarına ve yaşadıklarından kaynaklı endişe-

lerini dile getirmelerine engel olduğu da ortaya seriliyor. Kadın işçilerden biri şikâyet gittiklerinde amirlerin hiçbir işlem yapmadığını belirterek, "Durumu düzeltereklerini söylediler, fakat hiçbir işlem yapılmadı. Sonra ben de peşini bıraktım" diyor.

TAYVAN

JAMAİKA

Kadın futbolcular grevde

Jamaika kadın milli takımı, ücretlerinin ödenmemesi gerekçesiyle antrenmana ve maça çıkmayı reddetti. Kadın futbolcuların grevini, takımın orta saha oyuncusu Khadija Shaw Instagram hesabından şöyle duyurdu: "Bu yalnızca parayla ilgili bir şey değil, bu bir değişim talebi. Kadın futbolunun özellikle Jamaika'daki görünümünün değişmesi talebi... Daha fazlasını hak ediyoruz ve daha iyisini yapabilirler. Bu ne-

denle takım arkadaşlarımla birlikte ücretlerimiz ödenene kadar önümüzdeki turnuvalara katılmayacağım." Defans oyuncusu Allyson Swaby de kendi hesabında aynı gönderiyi paylaştı ve "Değişim için mücadeleye ettik ve federasyonumuzla sözleşme imzalayan ilk Jamaika kadın futbol takımı olduk. Bu sözleşmeler hak ettiğimiz saygıyı sembolize ediyor" dedi.

Jamaika bu yaz Dünya Kupası'nda yer alan ilk Karayip takımı oldu.

Zorunlu başörtüsüne karşı mücadele sürüyor

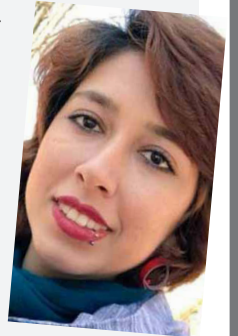
İRAN

20 yaşındaki İranlı kadın aktivist Saba Kord Afshari zorunlu tesettürün kaldırılmasına ilişkin yaptığı protestolar sebebiyle geçtiğimiz hafta tutuklandı. Afshari, 'devlete karşı propaganda yapma, başörtüsünü çıkarıp yolsuzluk ve fuhuş yayma' gibi gerekçelerle suçlanarak 24 yıl hapis cezasına çarptırıldı. Cezası "sayısız suçlama ve önceki sabıka kayıtları" gerekçe gösterilerek yarı yarıya artırıldı.

İstihbarat Bakanlığı Afshari'nin üzerinde daha fazla baskı kurabilmek adına annesi Raheleh Ahmadi'yi de tutukladı. Afshari'nin daha önce işlediği suçlar ise "protesto gösterileri yapmak ve gözaltına alındığında cep telefonu aracılığıyla yardım istemek." Anne-kız birlikte başkent sokaklarında başörtülerini çıkararak çektikleri videolarla tanınıyor.

2018'in ocak ayından bu yana başörtüsü zorunluluğunu protesto ettikleri için tutuklananların sayısı 32'yi aştı. 10'u kadın 12 kişiye ise 6 aydan 33 yıla kadar hapis cezası verildi.

İranlı Öğrenci Araştırma Derneği tarafından 2006 ve 2014 yıllarında yapılan ve 2018'de yayımlanan anket sonuçları, İran halkının yüzde 49.2sinin başörtüsü zorunluluğuna karşı olduğunu ortaya koyuyor. 2018'de yayımlanan Parlamento Araştırma Merkezinin raporu da bu oranın her yıl arttığını, hükümetin bu zorunluluğu gözden geçirmesi gerektiğini söylüyor. Ancak hiçbir değişiklik yapılmadığı gibi protestolar da her türlü baskı yöntemiyle bastırılmaya çalışılıyor.

Kaz Dağları'nda sarı şeytana karşı

Değil köy kahvesinin içine girmek önünden bile geçmenin ayıp olduğunu söyleyen kadınlar doluştu kahveye. Kadınların durumu daha çabuk kavrayıp etkilenmesi bu mücadelenin tüm eve, tüm köye, tüm kente hızla aktarımını kolaylaştırıyor.

Filiz CEYLAN
Çanakkale

Bir kadın altını niye sevmeyiz? Her ilişkinin, insan varlığı ve duygusunun parasal bir değere indirgenmediği bu dünyada birçok kişinin aklı almıyor bunu. Hiçbir zaman o sarı parlak ışıltılı metali sevmemişim. O lanet metalin yerin altından nasıl çıkarıldığını bilmezden önce de hep uzak durdum. Kuyumcu vitrinlerini, özel günlerde milyon kez servis edilen altın, pırlanta reklamlarını, tek taş hikâyelerini... Bu, kadına sahip olma, tavlama malzemesinden hep midem bulandı.

Evlenmeye karar verdiğimde de ilk kriz "Ben altın istemiyorum" deyince yaşanmıştı. Herkes deli olduğumu düşündü. Güvenceymiş, millet ne dermiş, gelin dediğinin kolu boynu dolu olmalıymış filan. Sahte bir güç gösterisi. Aslında kadına takılan ama asla tam anlamıyla sahip olmadığı, asıl ona takanın sahibi olduğu bir metal.

O altınlar ne mi oldu? Değer vermeyince sahiplerine iade edildi. Küçük bir kısmı da geçici bir süre kiraya, çaya, şekere gitti. Tek kalan, masraf olmasın diye ucuzca alınan bir yüzük. 17 yıldır çekmede duruyor.

DOĞA TALANI VARSA, DUR DİYEN KADINLAR VAR

Zamanla kapitalizmin doğadan neleri, ne şekilde elde ettiğini, daha doğrusu gasbettiğini görmeye başladım. Bu sistem gerek doğayı gerek emeği ne varsa para ya dönüştürüp pervasızca satıyor. Yaşadığımız gezegeni, tüm canlı hayatını büyük bir uçuruma sürükleyecek kadar kötü politikalarla yok ediyor. Yeryüzünün her yerinde bu talan ve yağmaya "Dur" diyen hareketler yükseliyor doğal olarak. Biz de Kaz Dağları'nda arama ruhsatı verilen yabancı altın tekellerine ve yerli işbirlikçilerine karşı yıllardır mücadele ediyoruz. Bu mücadelede en değerli dinamikler yöre halkının kadınları. Kurulan jandarma barikatlarını korkusuzca aşan, topraklarının yok edilmesine karşı şirler yazan, "Haydi Ankara'ya yürüyelim" diyen, hayatında köyünün bile dışına çıkmayıp Ankara'da TBMM önüne gelip basın açıklaması yapan kadınlar.

Hayatı yaratan diyoruz ya kendimize, doğruluk payı çok. Ağacın nasıl meyve verdiğini, topra-

ğa düşen tohumun nasıl serpiildiğini, akan suyun can kattığını görür kadın. Ona vurulacak hançeri, şiddeti kendi canına vurulacakmış gibi hisseder. Ondandır en önde duruşu, koşuşu, çığlığı...

KENTLİ KADINLAR, KÖYLÜ KADINLAR, BİRLEŞEN MÜCADELE

Kaz Dağları'nda da en öndeler, farklı yerlerden gelen farklı renkte kadınlar. Mücadele homojen bir nüfustan oluşmuyor. Yöre kadınları kadar orada yaşamayan ama çevre mücadelesinin bir parçası olan kadınlar da var. Benim gibi. Bizim açımızdan yöre kadınlarının güvenini kazanmak gerekiyordu ilk başlarda. Bu elbette çok kolay olmadı. Çünkü kentten gelmiş bir avuç insandık, çıkartmadan epeyce sorgudan geçirdik. O güveni sağlamak için o testten başarılı bir şekilde geçmeniz gerekiyor: "Ne iş yapıyorsun? Beri bak Çanakkaleli misin? Sizi kim gönderdi bakim? Ne için geldiniz be ya? Size para veriyola mı?" Bu soruları sormalarının tabii ki bir sebebi vardı. Bizden önce altın şirketlerinin insan kaynakları personeli gitmiş, kafa karıştırıcı çalışmalar yapmıştı.

KÖY KAHVELERİNDE KADIN SESLERİ

Uzayıp giden soruları geçtikten sonra kapı kapı köy kahvesine çağırıldığımız kadınlar gelmeye başladı. Değil köy kahvesinin içine girmek önün-

den bile geçmenin ayıp olduğunu söyleyen kadınlar doluştu kahveye. Onları bekleyen felaketi anlattıkça gözleri kocaman oluyordu her birinin. Açıkçası kadınların daha çabuk durumu kavrayıp etkilenmesi bu mücadelenin tüm eve, tüm köye, tüm kente hızla aktarımını kolaylaştırıyor. Karınca gibi çalışıyorlar. "Bizim altınımız elmamız, kirazımız, şeftalimiz, zeytinimizdir," diyorlar. Başka bir köyde yapılacak ÇED toplantısını iptal ettirmek için kundaktaki bebeğini kapıp Muratlar köyüne koşarak gelecek kadar direngen kadınlar var aralarında.

Biz de kadınların hareketine kazandırdığı dinamizi gördüğümüzde bir karar aldık. Bir kadın doğum uzmanıyla sağlık eğitimi vermeye geldik diyerek gece yarısı onları evlerinden çıkarıp köy kahvelerine topladık. Öncelikle kadın sağlığını konuşup bilgilendirmeye yaptık. Ardından çevre sağlığı ve içme sularının ne durumda olduğu sorduk ve gündemi çevre mücadelesine çevirdik.

Daha sonra yöre köylerindeki kadınları kent merkezinde Çanakkale Çevre Platformu yararına düzenlediğimiz konsere davet ettik. Köyde hep birlikte binbir emekle hazırladıkları keşkeği kapıp bu mücadeleyi can taşıdılar. Yıl boyunca göz bebeği gibi bakıp büyüttükleri, altın teri döktükleri geçimlik elmalarını bizimle paylaştılar. Yöre kadınlarıyla platformda çalışma yürüten kadınlar arasındaki güven ilişkisi ve ortak mücadele böylece birikmeye başladı.

KAZ DAĞLARI'NDA NÖBETİN İLK GECESİ

2012 yılından bu yana bunca birikim 2017'de başlayan ağaç kesimine karşı Kirazlı'yı kurtarmak için eyleme döktüldü. Nisan 2018'de de Alamos Gold adlı şirkete Çanakkale Valiliği onaylı altın çıkarma ve işletme ruhsatı verildi. Böylece kontrolsüz bir kesim, korkunç bir kıyım başladı. Şunu not etmek gerekir ki, tek adam rejiminin iki dudak arasından çıkan kararlar, ülkemizde bitmeyen seçimler, terör eylemlerindeki ciddi kayıplar, ekoloji talanına karşı mücadele verenleri de her insan gibi olumsuz etkiledi.

Yöre kadınlarına köylerinin, dağlarının yok olacağını Uşak Eşme'yi ve Güney Afrika'ya örnek vererek görselleriyle birlikte anlatmaya çalıştık. Bu görüntüler çok uzağımızda değildi üstelik. 26 Temmuz günü Kirazlı Balaban'a gittiğimde saatlerce ağlayarak kıyıma tanıklık ettim. Sarı şeytan kapitalizm ve işbirlikçileri kapımızda dayanmışlardı artık. "Gözyaşlarımız silip bir ucundan tutulmalı" diyerek çadırsız, hiçbir malzeme olmadan, bir arkadaşın verdiği uyku tulumuyla geceyi o tepede geçirdim. Kesilen ağaca mı, sıyrılıp yok edilen verimli toprağa mı, açılmaya başlayan derin çukurlara mı, yeraltı su yataklarının yavaş yavaş kayba uğramasına mı... Neye üzülecek, neye dur diyecektik?

Kentin tek içme ve kullanma su kaynağının toplama havzasının üzerine kurulacak bu lanet

tesisi durdurmanın bir yolu olmalıydı. Su fakiri olan bir ülkede yaşadığımızı, içilabilir su kaynaklarının her geçen gün kapitalist şirketler tarafından daha fazla para, altın ve enerjiye sahip olmak için hunharca kirletildiğini, yok edildiğini artık çok iyi kavramıştık. Bu ekoloji mücadelesinde başka çareniz kalmayınca, yine de anayasadan aldığımız güçle haklı mücadeleye devam ediyorsunuz.

Yazın o sıcak gecesinde yıldızlarla dolu gökyüzünden yüzüme kar tanecikleri düşüyor gibiydi. Orada bulunan 13 arkadaş, kar topu değil kar taneciğiydik. Ertesi sabahtan iki gün sonrasına çığdan daha büyüyen bir şeye dönüştüğümüze tanıklık edecektik.

ÇİĞ GİBİ BÜYÜYEN DOĞA MÜCADELESİ

Kadınlar geliyordu şantiye kapısına, en çok öfkelenen, en çok ağlayan onlardı. Bir de çocuklar... İçimden "Keşke çocuklar görmese," diyordum. Onlarda daha başka, daha derin yaralar açıyor hissine kapılıyordum. Ne de olsa ben de anneydim, 14 yaşında Doğa adında bir kız çocuğunun annesi. Kızımın hislerinden biliyordum.

Herkesin dilinde şu sözler vardı: Bu hükümet buna nasıl izin verir? Buna izin verenlerin Allah belasını versin! Kadınlar, tel örgünün diğer tarafındaki şirketin güvenlik görevlilerine, "Yavrum bunlara hizmet etmeyin, yarın bir gün yavrularınızın yüzüne nasıl bakacaksınız?" diyordu. Biz de sorgulanyorduk, "Bu zamana kadar neredeydiniz?" diyenler, "Belli ki siz başaramamış, engelleyememişsiniz. Bırakın biz kurtaralım buraları" diyenler oldu.

Su ve Vicdan Nöbeti ile başlayan direniş daha sonra halkın bize, Balaban'a yemek, ekmek ve meyve taşımasıyla devam etti. Yöre köyleri yetiştirdikleri sebze ve meyveleri "Bizim altınımız bunlar," diye hem sergilemeye hem direnişçileri beslemeye başladılar.

Direnişin yükseliş gösterdiği günlerde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ekoloji talanına sebep olacak ruhsatları geri çekiyor, ODTÜ şantiyesi duruyor, Salda Gölü'ne inşaat yapılmayacağı duyuruluyor, Havran'da yeni bir madene ret kararları geliyor ve tüm bunlar yüzümüzü güldürüyordu. Ama yeterli olmadığını biliyorduk. Çünkü bizleri üçüncü sınıf ülke kapsamında gören emperyalist şirketler asla vazgeçmeyecek bu saldırdan. Bu yüzden kesin ve somut sonuçlar kalana kadar, belki de kuşaktan kuşağa bu mücadeleler aktararak devam edecek.

YAŞAM İÇİN NÖBET TUTARKEN GELEN KARA HABER

BİZİM nöbetimiz direnişe dönüşürken ülkenin sorunları da çığ gibi büyüyordu. Hasankeyf yok ediliyor, Munzur tamamen talana açılıyor, bölge illerinde demokrasiye darbe vurularak seçimle kazanılan belediyeler kayyurlarla geri alınıyor. Bu haberler içimizi sızlarken Su ve Vicdan Nöbeti alanında bir sabah Emine Bulut cinayeti haberiyle sarsıldık. Ben cinayetin işlendiği videoyu izleyecek, kızının çığlığını dinleyecek gücü hissetmedim kendimde. Kadınlar, bir karınca yok olmasın, bir ağaç yıkılmasın diye bir dağın yamacında mücadele verirken bir kadının boğazı kesiliyor yavrusunun gözleri önünde.

Elim kolum düşüyor, gözyaşım içime akıyor, dişlerim kenetli. Beş altı kadın arkadaş gün boyu kıvrınıyoruz acımızdan. Birbirimizle göz göze geliyoruz ve soruyoruz "Nasıl bir ülke ki her türlü katliamla liste başı oluyor! Bu toplu kötülük hali nasıl, ne zaman son bulacak?" Sonra "Evet, bu ağacı kesene izin veren zihniyetle bir kadının katledilmesine izin veren zihniyet aynı," diyoruz. Çünkü ne kadınları ne de doğayı koruyacak yasalarınız yok. Kadımı aileyi kutsallaştırarak koruyamazsınız, doğayı şirketleri destekleyip büyütecek yasalar düzenleyerek koruyamazsınız.

Evet politikidir diyoruz. Evet iktidarı yıllardır kadını annelikle erkeğe hizmetle çalışma alanındaki emeğinin gasbı ile ikinci üçüncül duruma düşürerek kazanılmış haklarını elinden alarak bu cinayetlere davetiye çıkardığına tanıklık bir kez daha ediyorum.

Kirazlı Balaban'da Su ve Vicdan Nöbeti'ndeki arkadaşlarımız ile en azından Emine Bulut nezinde tüm cinayetler durdurulsun son bulsun diye kısa bir video hazırladık ve Kaz Dağları'ndan sendikledik.

Tüm çabamız bir ağaç, bir kadın, bir hayvan, bir çocuk daha yok olmasın. Dünyayı uçuruma yok oluşa doğru sürükleyen tüm kimyasal madencilik enerji santralleri ve zararlı yatırımlardan vazgeçilsin Yaşanılır bir dünyayı kurmak ellerimizde ve bu mümkün. Sağlıklı ve huzurlu bir ülkede dünyada yaşamak tüm canlıların hakkı. Güçlünün güçsüzü her türlü şekilde yok etmeye çalıştığı bir yöntemden vazgeçilmeli.

Okulların açılması heyecan değil kaygı veriyor

Heval YILDIZ KARASU
Tüm Öğrenci Velileri
Dayanışma Deneği
Eskişehir Şubesi

Okulların açılması pek de heyecanlı değil, aksine kaygı ve endişe verici çoğu veli için. Son 17 yılda eğitim sisteminin kırk defa değişmesi bu kaygının başlıca sebeplerinden biri. Öğrenciler ve veliler, her sene başında bu sefer neyle karşılaşacağız korkusuyla eğitime başlıyor. Eğitimin maliyeti ve içeriğindeki sorunlar da kara kara düşünmemize neden olan diğer yanlar.

'VİZYON' YENİ ZİHNIYET ESKİ

Her ne kadar Milli Eğitim Bakanı geçen dönem '2023 Vizyon Belgesi' adı altında toz pembe bir tabloyla karşımıza çıkmış olsa da bu "vizyon" aslında, eğitim sisteminde yıllardır yaşanan ve yapısal hale gelen temel sorunlara çözüm getirmiyor. Aksine eğitimin daha çok piyasalaşmasının, özel okulların önünü açıyor, devlet okullarına, kaynaklarını (kayıt parası, bağış, aidatlar yoluyla) kendisinin sağlamlasını dayatıyor, imam hatip okullarına imtiyazlar yaratıyor.

Adı ve içeriği her sene değişen ama aslı değişmeyen sınavlara dair de yine yeni bir şey söylemiyor. Sınavsız eğitim gibi bir hedef koymak bir yana, sınavları yine öğrencilerin başarı ya da yeteneklerini ölçmek için değil, yarıştırmaya ve eleme üzerinden kurguluyorlar.

Bir de okulları nitelikli-niteliksiz diye ayırıp, okullar arasındaki nitelik farkını ortadan kaldırmayı hedefleyen somut adımlar atılmayınca "sınavla öğrenci alan okul sayısının azaltılması" hedefini gerçekleştirmek pek mümkün görünmüyor.

ÇOCUĞUN İÇİN PARA VERMEYECEK MİSİNİZ?

BİLİNDİĞİ gibi 2019 eğitim bütçesinde yatırımlara ayrılan pay yarı yarıya azaltıldı. Vizyon belgesinde de devlet okullarına, kendi imkânlarını ve bütçesini, aidatlarla, bağışlarla, hayırseverle sağlamlasından başka bir çözüm sunulmadı. Hal böyle olunca biz veliler, kayıt için okula gittiğimizde, "kayıt görevlisi" gibi sunulan Okul Aile Birliğinden bir veliyle karşı karşıya kalıyoruz. Eğitim sisteminin içinde bulunduğu durumdan ve okulun ihtiyaçlarından muzdarip iki veli, bir anda kendini bir pazarlığın içinde bulabiliyor. Bu pazarlığa zaman zaman öğretmenlerin ve müdürlerin, "Çocuğunuz için para vermeyecek misiniz?" diye özetlenebilecek duygusal sömürüye varan müdahaleleri de yaşıyoruz.

BİR YANI AÇIK ÖĞRETİM BİR YANI ÖZEL OKUL!

ÇOCUĞUNU açık öğretime yönlendirmek zorunda kalan velilerin sayısı da her geçen gün artıyor. Geçen eğitim döneminde açıklanan rakamlarına göre; açık öğretim liselerine yapılan kayıtlar önceki yıla göre yüzde 26 arttı. Durumu biraz daha iyi olan veliler ise devlet okullarının bağış-aidat vs. uygulamaları nedeniyle, "Biraz daha dışımı sıkırmı özel okula gönderirim" diye düşünerek sayısı mantar gibi çoğalan "ticarethanelerin" kapısında alıyor soluğu. Çoğu kente altyapı ve donanımları, hatta öğretmen kadroları bile çok eksik olmasına rağmen veliler, biraz olsun olanağı varsa, devlet okulundansa özel okulları tercih ediyor.

PEKİ, NE YAPACAĞIZ?

Devletin asli görevlerinden biri, hatta en önemlisi, herkes için parasız, nitelikli ve eşit eğitim imkanı sağlamak. Anayasa'da varlığını korurken eğitimin masraflarının ve ülkenin içine sokulduğu

tablonun faturasının emekçi halkın sırtına yüklenmesi; çocuklarımızın, yani bu ülkenin geleceği ile oynamaktır.

Tamamen bizim vergilerimizden oluşan devlet bütçesinin halkın ihtiyaçları doğrultusunda kullanılmamasının, eğitime ayrılan bütçenin kısılmasının sorumlusu biz değiliz. Bu tablonun asıl sorumlusu,

eğitim sistemini bu hale getirenlerdir. "Çocuğün için bunu yapmayacak mısınız?" diyenlere en güzel cevabımız çocuklarımız için güçlü bir mücadeleye başlamak olacak. Bizi çocuklarımızla terbiye etmeye kalkanlar bilmeliler ki; çocuklarımızın sadece eğitimi için değil gelecekları için de mücadele ediyoruz.

YENİ DÖNEMDE NE KADAR PARA HARCAYACAĞIZ?

GELİN şimdi bir hesap yapalım. Asgari ücretin aylık sınırının altında olduğu, memur maaşlarına sadece yüzde 4 zam yapıldığı bir ortamda okulların açılması bütçemize böyle yansıyor:

■ Devlet anaokullarında; kırtasiye+giyim masrafları 300-600 TL arasında, (İstanbul'da ise anaokulu ücretlerinde 39 ilçenin ortalaması aylık 1.283 TL olarak saptandı.)

■ İlköğretimde; kırtasiye+giyim masrafları 400 -800 TL arasında,

■ Ortaöğretim ve liselerde; kırtasiye+giyim masrafları 700-1000 TL arasında değişiyor.

■ Ortaöğretim ve liselerde bu masraflara, özel ders ve ETÜD giderleri de ekleniyor.

■ Özel okullarda ise on binleri aşan kayıt ücretlerinin haricinde kırtasiye ve giyim harcamaları bin ile 5 bin TL arasında değişiyor.

Eğitim harcamaları maalesef sadece giyim ve kırtasiye harcamalarından ibaret değil. Bir de ulaşım ve yemek kalemlerini ekleyelim:

■ Servis ücretleri (Eskişehir'de) yaklaşık yüzde 10 zamlandı. Eskişehir için en yakın mesafe 220 lira oldu.

■ Toplu taşıma kullanacak öğrenciler için ise aylık 80 ila 120 lira arası para ödeyceğiz.

■ Kantinden beslenen öğrenciler için en uygun fiyatlı tostlar bile 5 TL.

■ Devlet anaokulları için aylık ücretler 250-350 TL arasında.

Yani eylül ayı bütçenizden en az ortalama 1000 TL'yi sadece 1 çocuğunuzun eğitimi için ayırmak zorundasınız. Bu satırları okurken "Bizimki 1000 TL'yi çoktan geçti" diye düşünebilirsiniz. Doğrudur, çünkü biz hesabı en asgari giderler üzerinden yapmaya çalıştık. Masraflar okulun durumuna ve çocuk sayısına göre artıyor. Buna okulların sene başında ve yıl içinde istediği kayıt, bağış, aidat, sosyal etkinlik paraları da ekleniyor.

Artık İmamoğlu'nun vaatlerini yerine getirmesini bekliyoruz

Yasemin AKPINAR
Esenyalı / İstanbul

Bol tartışmalı, şaibeli, tahammül sınırlarını zorlayan İstanbul seçimlerini geride bırakalı iki ay oldu, tartışmalar ise halen devam ediyor. Neler olacağını, nelerin değişeceğini elbette sabırsızlıkla bekliyoruz ve taleplerimizi dile getirmeye de devam ediyoruz. Henüz biz kadınların hayatında bir şey değişmiş değil. Peki, neydi taleplerimiz ve verilen sözler?

Öncelikle demokrasi talebi ve kreş, bakımevi gibi taleplerle ilgili verilmiş sözler vardı. Biz de kadınlarla seçimlerden sonra geçen iki aylık süreci ve neler bekledikleri üzerine sohbetler ettik.

Sevgi, İstanbul seçimlerini İmamoğlu'nun kazanmış olmasından çok memnunum diyor. "Ama tabii önemli olan verilen sözlerin yerine getirilmesi" diye devam ediyor. En büyük talebi kreş. "Mahallemize kreş açılırsa ben de yeniden işe dönebilirim. Artık tek kişinin çalışmasıyla ev geçindirmek çok zor. Hem de çocuğumun güvenli bir kreşte ücretsiz kalması bana nefes aldırır" diyor.

Aynur, çalıştığı fabrikada en çok kreş konusunun gündem olduğunu anlatıyor; "Yaz tatilinin bitmesiyle

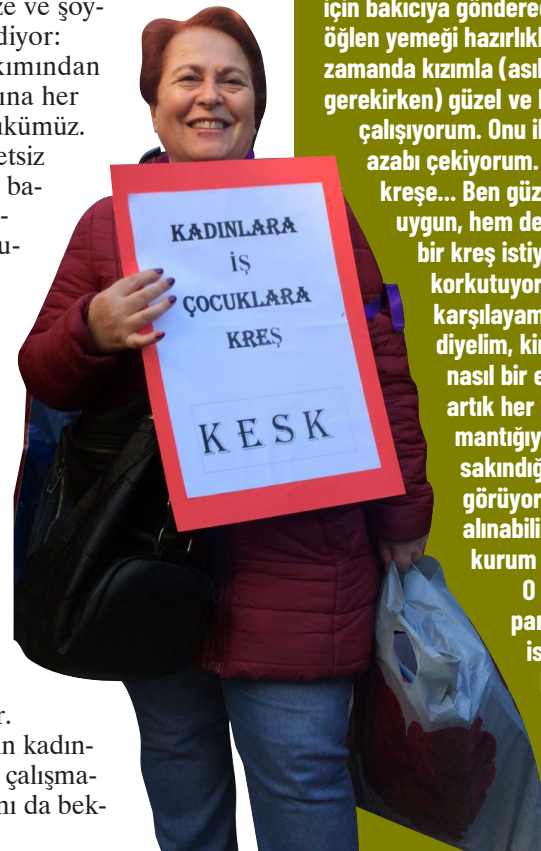
Kreş ve ücretsiz günlük yaşlı bakımevleri olsun. Yani buna yetecek bütçe olduğunu yolsuzluklar ortaya çıkınca gördük.

birlikte kadınlarda 'çocuğunu nereye bırakacağım' telaşı başladı. Hadi yazın bir şekilde idare ediyoruz. Ama kışın kimseyi bulamıyoruz. Bu nedenle kadınlar ya işi bırakıyor ya da paralı kreşlere yazdırıyorlar. Çünkü burada aldığım ücretin hiçbir anlamı kalmıyor. Büyükşehir belediyesinden en büyük talebim kreş sözünü yerine getirmesi."

VAKIFLARDAN KESİLEN PARALAR BİZİM İÇİN KULLANILSIN

Gülendam ise gençler için verilen vaatlerin yerine getirilmesini istiyor. Spordan sanata, üniversite öğrencilerine bursa kadar birçok söz verildi. Gençler söz sahibi olacak, denildi. Benim 3 çocuğum var, hepsi de okuyor. Ben onların geleceği için oy verdim. Çocuklarımı bir çok zorlukla büyüttüm. Merdiven temizliğinden tuvalet temizliğine kadar birçok iş yaptım, yeter ki güzel çocuklar olsunlar diye. Vakıf ve cemaatlere haksız yere verilen paralarımızın kesilmesine alkış tuttum. Şimdi bu paraların kadınların yararına kullanılmasını istiyorum" diyor.

Neslihan, "Kadınların omuzlarında çok yük var" diye başlıyor söze ve şöyle devam ediyor: "Çocuk bakımından yaşlı bakımına her şey bizim yükümüz. Kreş ve ücretsiz günlük yaşlı bakımevleri olsun. Yani buna yetecek bütçe olduğunu yolsuzluklar ortaya çıkınca gördük. Bu ülke kadınlara çok şey borçlu. Şiddet bizim kaderimizmiş gibi yansıtıyorlar. Belediyelerin kadınlara yönelik çalışmalar yapmasını da bekliyorum."

Tablet zararlı, kreş ateş pahası!

Gülcan AKTAŞ
Ankara

Kreş deyince yüreğim yanıyor. Uzmanlar sürekli uyarıyor: "Çocukları tabletlerden, bilgisayarlardan uzak tutun. Bağımlı oluyorlar" diye. Evet, ben de biliyorum çocuğumun sosyal ortamda büyümesi gerektiğini, sürekli tablet ve telefonla haşır neşir olmaması gerektiğini, ama nafile... Elimden bir şey gelmiyor, çünkü lise üçe giden bir kızım, bir de kreşe gitmesi gereken üç yaşında bir kızım var.

Yakında okullar açılıyor. Okul masrafı zaten başla başına belimizi büküyor, ben ve eşimin dışında bir de büyük kızın yol masrafları başlayacak şimdi. Eşim zaten özel bir yerde çalışıyor, para kazanabilmek için adeta ecel terleri döküyor. Kara kara düşünüyoruz nasıl yetiyeceğiz diye. Yol parasına inanılmaz zam geldi, ben iki araçla gidiyorum işe, artık gerisini siz düşünün, daha yola çıkmadan maaş bitti. Hadi gelin bu düğümü siz çözün.

Küçük kızıma ise şu anda bir komşum bakıyor, sağ olsun iyi de bakıyor. Ama bu yetmiyor; hadi şimdi havalar iyi, arada bir parka çıkıyorlar, bir arkadaşına, komşusuna ziyarete gidince beraber götürüyor, pazara bile birlikte gidiyorlar. Götürsün istiyorum zaten, çocuk farklı insanlar görsün, enerjisini atsın, sosyal olsun. Her şeyden medet umuyorum artık.

Akşam eve gelince ben de her kadın gibi hemen mutfaka geçmek zorundayım. Akşam yemeği, kızım için bakıcıya göndereceğim ertesi gün kahvaltı ve öğlen yemeği hazırlıkları beni bekliyor. Arta kalan zamanda kızımla (asıl zamanı onunla geçirmem gerekirken) güzel ve kaliteli vakit geçirmeye çalışıyorum. Onu ihmal edersem ertesi gün vicdan azabı çekiyorum. Şimdi gelelim yüreğimin yarası kreşe... Ben güzel kızımı hem kaliteli, hem uygun, hem de ehil ellere teslim edebileceğim bir kreş istiyorum. Özel kreşler beni hep korkutuyor. Maddi olarak da zaten karşılayamıyorum. Hadi bunu hallettim diyelim, kimlere teslim ettiğini bilmiyorsun, nasıl bir ekip çalışıyor bilmiyorsun. Çünkü artık her yer ticarethane, işletmeci mantığıyla bakıyorlar, gözünden bile sakındığın çocuğunu para olarak görüyorlar. Buralardan nasıl bir verim alınabilir ki? Hesap sorabileceğin bir kurum bile yok karşında.

0 nedenle, ben ucuz ya da parasız, hesap verebilir bir kreş istiyorum. Gözüm arkada kalmadan gönlüm rahat olsun, ne yedi, ne içti diye düşünmek zorunda kalmayayım, en azında çalışırken kafam rahat olsun. Çok şey mi!

Kadınların ortak isyanı: Geçinemiyoruz!

Yasemin ÖZTÜRK
Sincan / Ankara

Oğuzlar Mahallesi'ndeki işçi eşleriyle kadın kadına dertleştik. Kadın sorunlarından şiddete ve cinayetlere, doğalgaz zammından çocukların okul masraflarına, işsizlikten kış hazırlıklarına kadar, hayata dair ne varsa...

TATİL: BAYRAMDA KÖYE GİTMEK

Eşi Sincan Organize'deki Arçelik fabrikasında çalışan Halime, çocukların okul hazırlığı telaşında. "Okulun her sene kayıt parası, temizlik parası, kitap, kırtasiye parası, kıyafetiydi, eşofmanıydı, ayakkabısı, çantası hiç bitmiyor. Bu sene ne yapacağız bilmiyorum, her şey çok pahalandı" diye yakınıyor. Bütün yaz çocuklarına istedikleri gibi bir tatil yaptıramamak onu üzüyor: "Bizim tatil, Kurban'da köye gitmek. Deniz tatiline gitmeyi çok istiyorlar. Televizyondan görüyorlar, arkadaşları var onlar anlatıyor. Özeniyorlar tabii. Büyüdüler de, kandırıyoruz..."

MARKET PAZAR UÇMUŞ GİDİYOR

Konuşmaları yüz ifadesine de yansıyan Halime; nasıl geçindiklerini daha

Market, pazar uçmuş gidiyor. Elektriğe, suya zam. Doğalgaza ağustosun başında yetmedi, bir de sonunda zam. Zam üstüne zam... Kredi kartına dayandık bakalım, o da nereye kadar?

doğrusu geçinemediklerini şöyle anlatıyor: "Babamlar kurban kesiyor, etimiz köyden, bulgur, un, salça, kurular köyden. Yazın akrabaların düğün, nişan, sünnetleri oldu. Eskiden küçük altın götürürdük. Şimdi utana sıkıla zarfın içine 50 lira, 100 lira koyabilirsek öp başına koy. Market, pazar uçmuş gidiyor. Elektriğe, suya zam. Doğalgaza ağustosun başında yetmedi, bir de sonunda zam. Zam üstüne zam. Kredi kartına dayandık bakalım, o da nereye kadar? Kriz diyorlar, onun faturası da bize... Eşim, Arçelik'te çalışıyor, aldığı 3 bin 500 lira. Ev kira. Dört boğaz, tek maaşa bakıyor. Adama da acıyorum, ne yap-sın! Gece gündüz demeden çalışıyor."

'KIT KANAAT GEÇİM AYDA EN AZ 5 BİN LİRA'

Halime de eşiyi birlikte metal sözleşmesinden çıkacak sonucu dört gözle bekliyor. "Geçen toplu sözleşmede iyi para verdiler, biz de evde sevindik, ama iki ay geçmeden para pul oldu. Şimdi toplu sözleşme yeniden yapıla-

cakmış, bakalım ne kadar alabilecekler? Evin kıt kanaat geçimi için aylık en az 5 bin lira olmalı" diyor.

'AK PARTİ SÖYLEDİKLERİNİ YAPMADI'

Son seçimlere kadar Ak Parti'ye oy verdiğini söyleyen Halime'ye neden vazgeçtiğini soruyoruz. Şöyle yanıtlıyor; " Müslüman parti diye oy verdik. Müslüman yalan söyler mi? Söylediklerini yapmadılar. 'İşsizlik bitecek' dediler, yalan. Gençler evde oturuyor. Kardeşim işten çıkarıldı, üç aydır evde. İş yok. Ama bakanların, milletvekillerinin çocukları işsiz değil? Neden? Yedi göbek akrabaları üç beş işte birden, kaç yerden maaş alıyor. Müslüman adaletli olur. Geçmişte sanki 'Ak Parti'ye oy vermezsek, çevremizden dışlanırsınız' diye düşündük. Herkes tepki gösteriyor. İstanbul seçimlerinden sonra 'Doğru yapmışız' dedik."

EVİ DÖNDÜREN KADINLAR

Eşi Sincan'da ünlü bir markanın

elektrik elektronik eşya satan mağazasında çalışan Fatoş da aylık gelirin en az 5 bin lira olması gerektiği konusunda Halime'yi onaylıyor: "Mutfak masrafı ayrı, çocukların masrafı ayrı. Beş bin en az, eve girmeli. Erkeklerin neden haberi var? Evi döndüren kadınlar. Günde 10 lira. Çocukların okul harçlığı, ekmek parası. Eşim asgari ücretin biraz üzerinde alıyor. Biz ne yapalım?"

KIŞA HAZIRLIK PLANINDA SOBA KURMAK DA VAR

Pazara haftada 30-40 lira ile gidiyor Fatoş. Ucuz ne bulursa alıp kuruttuğunu, buzdolabına attığını anlatan Fatoş, mahallede çoğu kadının yaptığı gibi kışa hazırlanıyor: "Tarhana dök-tüm, erişte kestim, sitelerin bahçesinden yaprak toplayıp bastım. Çevredeki tarlalarda çıkan değişik otları topladım, dolaba koydum. Fasulye kuruttum. Azar azar da olsa meyvelerden reçel, marmelat yaptım. Hafta sonları pikniğe gidiyoruz, dağdan elma, armut, ahlat topladık, site bahçesinden vişne topladım, kaynattım. Okullar açılınca çocukların beslenmesine meyve suyu. Şimdi sırada turşu ve salça var. Böyle yapmazsak geçinemeyiz. Önümüz kış, akşam olunca sofraya yemek lazım. Bizim köyden gelen bir şeyimiz yok. Kışın doğalgaz masrafı belimizi büküyordu, üstüne üstlük bir de yüzde 50 zam geldi. Artık bu kış soba kuracağız."

'PARASIZLIK VE ÇOCUK YAP BASKISI BELİMİ BÜKÜYOR'

Saadet içlerinde en genç olanı. Üç yıldır evli, çocuğu olmadığı için eşinin ailesinden baskı gördüğünü söylüyor. Yaşadıkları onu kadın sorunları konusunda duyarlı hale getirmiş. Emine Bulut cinayetinden çok etkilenmiş: "Ne olacak böyle? Biz hep kurbanlık koyun gibi böyle boynumuzu büküp bekleyelim mi? İlk duyduğumda, çevrenin de etkisiyle o adam 'Ölsün' istedim, açıkçası korktum. Eğer bu cinayetler durmazsa bizim de başımıza gelir. Ama şimdi düşünüyorum, biz de mi katil olalım? İdam çözüm değil. Kadınlar bir araya gelsin, konuşsun."

Saadet'in eşi Ostim'de asgari ücretle çalışan bir işçi. Evleri kira. Kayınlıdesine çok yakın oturuyorlar: "Mutfakları birleştirdik. Sabah evi toplayıp, kaynanama gidiyorum. Sonra onlara hizmet ediyorum. Akşam eşim geliyor, yemeğimizi yiyip kendi evimize gidiyoruz. Hem parasızlık, hem çocuk olmaması belimi büküyor. Bazen kendimi çok çaresiz hissediyorum. O zaman hep güzel şeyler düşünüyorum, hayal ediyorum. Kendimi böyle teselli ediyorum."

SAVAŞI YAŞAYAN MÜLTECİ KADINLAR ANLATIYOR: Barış istiyorum, başka bir şey değil...

Neslihan KAR
İkitelli / İstanbul

Dünyanın birçok yerinde barışa duyulan özlem her geçen gün artıyor. Biz de bu sayıda barışa en çok ihtiyaç duyan, savaştan en çok canı yanan ve hâlâ savaşın mağduru olan Suriyeli mülteci kadınlarla buluşmayı tercih ettik.

İstanbul İkitelli’de yaşayan Suriyeli mülteci kadınlarla “barış”ı konuştuk. Ama savaş o kadar derinden etkilemiş ki hayatlarını, ilk akıllarına gelen şey savaş oluyor.

Suriyeli Seher barışı şu sözlerle anlatıyor; “Barış benim için insanların birbirine güvenmesi, birbirini sayıp sevmesi demektir. Savaş deyince çok kötü şeyler geliyor aklıma. En çok da ölüm.” Sonra başlıyor savaşı anlatmaya; “Birçok komşumuz yakınlarını kaybetti. Biz de dar-madağın olduk. Her birimiz başka yerlerde yaşar hale geldik. İş, ev bark hiçbir şey kalmadı. Şehirler viran oldu. Ay-rılık ölümden daha beterd. Savaşın neden çıktığını hiç birimiz bilmiyoruz ama çok korkunç bir şey. Aç kaldık, açıkta kaldık. İnsanların birbirine güveni kalmadı. Kardeş kardeşe güvenmiyordu.”

5 yıl boyunca savaş ortamında kalan Seher, sonrasında Türkiye’de Suriyeli başka bir mülteci ile evlenerek İstanbul’a geliyor. Ancak savaşın yıkımı burada da devam ediyor, “Türkiye’de çok kötü davranıyorlar bize. ‘Siz savaştan kaçtınız’ diyorlar. Biz mecbur kaldığımız için Türkiye’deyiz. Nasıl birbirimize silah sıkalım. Ya tarafsız kalıp ülkeyi terk edeceksin ya da kardeş kardeşi vuracak. Sen bana barışı soruyorsun ya, benim aklıma savaşın o kanlı görüntüleri geliyor. Barış çok güzel bir şey. Ama benim ülkem için bu imkansız.”

SURİYE’DE SAVAŞ, TÜRKİYE’DE KAHIR

Türkiye’de yaşadığı sorunları anlatmaya devam ediyor Seher, “Özellikle son birkaç aydır savaşın içinde kalsaydım da Türkiye gelmeseydim diyorum. Türkiye’ye geldikten sonra tanıdığım insanların bir kısmı bundan birkaç ay öncesine kadar selam veriyorlardı. Bir süredir selam vermedikleri yetmezmiş gibi düşman gözlerle bakıyorlar. Kendimi Türkiye’de hiç güvende hissetmiyorum. Eşim, kaynanam yanımda olmadan dışarı çıkamıyorum. İki çocuğum var, onları parka götürmemiyorum. Sokağa çıktığımızda sürekli hakarete uğruyoruz. ‘Bir gitmediniz, kurtulamadık sizden’ sözleri her yerde. Biz keyfimizden

İkitelli’de ikamet eden Suriyeli göçmen kadınlara barışı ve savaşı sorduk.

Barışı sorduk ama onların aklına gelen ilk şey savaştı.

Çünkü savaş barıştan daha çok hayatlarına girmişti...

‘ŞİMDİ YAŞADIKLARIMIZ SAVAŞ KADAR KÖTÜ’

ASIYE de savaşta bombaların altında çocuklarının karnını doyurmak için elinden geleni yaptığını ancak burada Türkiyelilerin konuşmalarının kendisini çok yaraladığını söylüyor. O da Seher gibi aynı dertlerden muzdarip, “Savaşta ölmek, Türkiye’de her gün yerin dibine girmekten daha iyiydi” diyor. Nasıl bir yaşam istediğini konuşuyoruz: “Barış istiyorum başka bir şey değil. Çocuklarımı düşünüyorum; savaştan kaçtık huzur için ama bu ülkede de huzur yok. Burada herkesle tek tek savaşıyorsun. Burada her gün ölüyorum. Her gün çocuklarımı ben işe

götürüp getiriyorum. Büyük oğlum 20 yaşında ama korkuyor. Ben de korkuyorum bir şey yaparlar diye. Oğlum tek çalışıp kirayı ödüyor. O çalışmazsa aç kalırız. İki bayram geçti eşim hâlâ iş bulamadı. Ben iş alıp evde yapıyorum. Yoksa dokuz çocuk, dört yetişkin nasıl yaşarız bir maaşla? Büyük oğlum Suriye’den buraya geldiğimizden beri çalışıyor. Bu nedenle geçici kimlik çıkaramadık. İzin alırsa işten atarlar. Sabahtan akşama kadar korka korka çalışıyor. Korku çok kötü bir şey, sadece yaşayan bilir. Bayramda bile dışarı çıkamadım. Bir iş için dışarı

şarı çıkıyorum ama eve gidene kadar acaba evde çocuklarımın başına bir şey geldi mi diye korkuyorum.”

Barıştan yana ise umudu olmadığını söylüyor Asiye, ama hem kendi huzuru hem de Türkiyelilerin huzuru için barış istiyor, “Barıştan yana hiç umudum yok. İsterim barış olsun, kimse bizim yaşadığımızı yaşamasın. Çok zor bir şey savaş. Türkiyeliler yaşadıkları sorunların bizden kaynaklandığını sanıyor. Bakkaldan bir şey alıyoruz ya sanki onların rızasını kesiyoruz sanıyorlar. Herkes kendi emeğiyle yaşıyor. Ben çalışmazsam, oğlum çalışmasa bize kim ekmek verir. Bizim yaşadıklarımızı kimse yaşamasın. Kendi ülkeme gitmek istiyorum. Ama iş olsun, okul, hastane olsun. Olsun ki orada yaşayabilelim.”

NE YAPACAK BİZİM ÇOCUKLARIMIZ?

Bu arada çocuğunu okula yazdırmaya gittiğinde bile ayrımcılığa maruz kaldığını anlatıyor Asiye, “Okul müdürü ‘bekleyin önce Türkleri kaydedelim sonra size sıra gelecek’ dedi. Geçen sene öyle değildi. Türkleri aldıktan sonra yer kalmasa bizim çocuklarımız okula gidemeyecek mi? Ne yapacak bizim çocuklarımız?” diye soruyor.

Evet, Asiye’ye hangimiz bunun yanıtını verebilir? Asiye için savaş sadece ölmek demek değil; işsizlik, yokluk, aşağılanmak da demek... Bu yüzden kadınlar için barışın ne kadar mühim olduğunu Seher ve Asiye’nin anlattıklarından bir kez daha anlıyoruz. Barış istiyoruz; huzurumuz için...

mi geldik!” Elbette barış, özgürlük ve huzur istiyor Seher.

ÇALIŞMAZSAK NASIL YAŞARIZ?

Kendilerini karalayan söylemlere de tek tek cevap veriyor Seher: “Diyorlar ki ‘size yardım ediyorlar’. Yardım nereden geliyor? Birleşmiş Milletler’den. O

bile bize verilmiyor. Her şey sistemde görünüyor. Kime ne verildiğine baksınlar. Biz para falan almıyoruz. Geçtiğimiz aylarda bir çocuğa tecavüz edildi, tecavüzcü ‘Suriyeli’ dediler. Tecavüzü kim yapmış olursa olsun o insan değil! Ben bunu savunmuyorum. Ama bunu neden bütün Suriyelilere mal ediyorlar? Geçenlerde sağlık ocağına gittim. Biri

diyor ki ‘size öncelik tanıyorlar’. Ben de tutamadım kendimi dedim ki ‘Nasıl öncelik tanıyorlar? Sana da barkod veriyorlar bana da. Kim önce gelmişse o muayene oluyor.’ Biz Türkiye’ye isteyerek gelmedik. Şimdi bir de uygulama getirdiler. Hangi şehirde kayıtlı isen oraya gideceksin, gidelim de oralarda iş imkanı yok. Çalışmazsak nasıl yaşarız.”

İnanalım içimizdeki çocuklara...

“**K**ız çocuklarının varoluş hikayesi bir kahramanlık hikayesidir” demişim bir yazımda. Hiçbir destek mekanizması olmadan, sürekli ayrımcılığa ve şiddete maruz kalmalarına rağmen bir yaşam kurarlar, başkalarına da yaşam sunarlar. Bu satırlarla anlattığımın bir yandan kendi hikayem olduğunu, küçük yaşta yaşadığım bir istismar olayını hatırlamaya başladığım terapi seansıyla fark ettim. Dört buçuk yaşındayken başa çıkabildiğim şey, (elbette yaralanarak) beni çok şaşırtmıştı. Hayatım boyunca kendimi güçsüz, zaman zaman köksüz çoğunlukla da yalnız hissetmiştim hayata karşı. Oysa bir çocukken de yetişkin olduğumda da kimseyi yalnız bırakmamaya çalışarak bir hayat kurmuştum. Güçsüzlük sandığım şey, bir yarayla birlikte hayata devam etmenin gücünü ve güçlüğü içeriyordu.

Hayatım boyunca kınayı, sürmeyi sevdim. Kına toprakla uğraşan eli yaratmaya meyyal kadınları anımsatırdı. Sonra bir gün Şengal Katliamı oldu. Zihin almaz, kalp dayanmaz bir acı. Gidip elime ve bileğime ezidi dövmelemleri yaptırdım. Bu acıyı hiç unutmuyayım istedim. Sonra bir başka seansta bu dövmelemlerin ortak bir acının izi olduğu çıkageldi. Tüm bu dövmelemler, eli kınalı, sürmeli kadınların hayatı benzeri acılarla doluydu da yine hayatı kuruyorlardı. Dayanıyorlardı, aklın almayacağı onca şiddete. Bir özdeşim kuruyordum onlarla.

Bir ağıt şöyle diyordu;

Taş olsam erir idim

Toprak oldum da dayandım

Demir olsam çürürdüm

Toprak oldum da dayandım

Bu kadınlar bu yüzden bu kadar toprakla bir geliyordu aklıma. Çünkü toprak ölüm ve yaşamdı. Tohumun büyüdüğü yerd. Öte yandan sevdiklerimizi emanet ediyorduk toprağa. Kimseye emanet edemediğimiz çocukları, dostları, anaları babaları emanet ediyorduk. Toprak öyle bir yerd. Yaşamdı. Tüm döngüleri içinde barındırıyordu. Ben de elime ne zaman kalem alsam tohumları ve büyümeyi yazıyordum.

O travmatik anda da toprağa bakıyorum. Çimenlere... Ve tepemde rüzgara eşlik eden kavak ağaçlarına. Baktıkça bedenim acıyor. Tanıdık bir baş dönmesi eşlik ediyor. Sevdiğim rüzgar düşman gibi. Tekrar kavak gördüğümde içim ürperiyor. Oysa ağaçları hep sevmişim, şimdi bakamıyorum. Adını koyamadığım gözyaşları bir yası tutuyor, bir acıyı yaşıyor. Ağzımda cam kırıklarıyla uyaniyorum. Bedenim ve içimdeki çocuk, tüm acısını haykırırken bile zihnim, “yok olmamıştır” demeye kaçıyor. Bu hissi paylaştığımda, terapist “bu konularda hep çocuklara inanmakta zorlanır insanlar” diyor ve ekliyor “içindeki çocuk yaşadığını anlatmak için daha ne yapsın?”. Ben de içimdeki çocuğun, henüz kelimelere dökemediği ama anlatmak için elinden geleni yaptığı şeye inanmamak için sebepler bulmaya çalışıyorum. İstismara maruz bırakılmış çocuklara inanan ve onları yalnız bırakan tüm yetişkinler gibi. Zor bir yüzleşme! Oysa kabul edip sarıp sarmalamak lazım o çocuğu.

Evet o derin değersizlik ve çaresizlik duygusu ağır bir yok olma isteği getiriyor. Ama o küçük çocuklar aynı zamanda çok güçlü, bunu kendimden, benzer hikayeleri olan kız kardeşlerimden biliyorum.

Her travma bir parçasını alıyor insanın. Ben o kız çocuğunu içimde hiç kimsenin görmeyeceği ve erişmeyeceği bir yere kapayıp büyümüşüm. Onunla birlikte insanlara güvenmeyi, başkalarından güç alabilmeyi, destek istemeyi de oraya koymuşum. Üniversite için Ankara'ya geldiğimde hep şöyle derdim içimden “Ayakların yere sağlam bassın, sadece yerden/kendinden güç al.” Başkalarına güç vermeye çalışırken, destek talep edememek hayatı epey zorlaştıran bir şey.

Başkasından bir şey istediğimde gözlerim doları. O zaman bilmiyordum tabii, gözleri dolanın, içi ürperenin, o içeriye kapadığım kız çocuğu olduğunu. Belki de ihtiyaç duyduğu ve desteğe ulaşamadığı o gün bırakmıştı destek istemeyi. Kim bilir?

Uzun zaman ne zaman içime baksam içimde bir karanlıkla karşılaştım. Bakması korkutuyordu. Çünkü karanlık her şeyi saklayabilir. Dışım bahardı, içim karanlık. Ama bir gün bir şeyler yazarken gördüm ilk kez o küçük çocuğu. Elinde tuttum. Sarıldım. Kendimle karşılaşıp o eksik parçayla kucaklaştığımda yanımda olan kız kardeşlerime sarılmam, onlara gönlümü açmam da olanaklı oldu. Onlardan destek alabilirdim de.

İçimdeki çocukla karşılaştığımda fark ettim çocukluk fotoğraflarıma bakmadığımı. Her çocuk güzeldi benim gözümde ama kendi çocukluğum öyle değildi işte! Travmatik olaylar insanın kendisiyle olan bağı koparıyor. Koca bir değersizlik duygusuyla baş başa kalıyor çocuk/insan. Büyüyorsunuz da içerde sevmeyi, şefkat görmeyi hak etmediğini düşündüğümüz bir çocuk hiç büyüyemeden kalıyor bir köşede. Ondandır değil mi hep o değeri fısıldayacak, azıcık şefkat gösterecek insanlara kapı açışımız. Değeri, şefkati sevgiyi dışarıda aramamız.

Bugün bu kadar zor bir deneyimi paylaşmaya iten bunun hepimizin hikayesi olduğunu fark etmem. Fiziksel, duygusal veya cinsel istismar bir çoğumuzun hikayesinin parçası. İhmal ve istismar hepimizin içinde küçük kız çocukları bıraktı. Ancak bunu fark etmek, ihmal ve istismar yaşayan bir çocuğa nasıl yardım edeceksek, nasıl şefkatle yaklaşacaksak içimizdeki o çocuğa da öyle yardım etmek mümkün.

Çocukluğu boyunca istismara maruz kalan Ahmet Emre Y. yargı süreci tikanınca intihar etti. O gün çok zordu. Çok düşündüm hissetmiş olabileceklerine ve benim içimde canlanan benzer duygulara dair. Bu yüzden bunu dillendirmek bir borç. Evet o derin değersizlik ve çaresizlik duygusu ağır bir yok olma isteği getiriyor. Ama o küçük çocuklar aynı zamanda çok güçlü, bunu kendimden benzeri hikayeleri olan kız kardeşlerimden biliyorum. Onlar kötüye maruz bırakılan ama kötülüğe teslim olmayan çocuklar. Desteksiz, yardımsız ayakta durmayı başaran çocuklar. O değersizlik duygusuna karşı o küçük çocukların içlerindeki güce sığınalım. Olmayan bir yargı sistemine, cezasızlığa, dile getirmenin zorluğuna karşı birbirimize destek olmanın, ses olmanın, birbirimize karanlık anlarda ışık olmanın yolunu bulalım. Yalnız değiliz.

İçimizdeki çocuklara kulak verelim, ellerinden tutalım. Onlara zarar verenlerin seslerini kendi içimizden, sesimizden ayıklayalım. Biliyorum birçok kadının, çocuğun hikayesi benzeri yaralarla dolu. Hem kendi içimizde yaralı o çocuğa inanmadan başka çocuklar için iyi bir dünyayı nasıl kurarız? Üstelik yolları benzeri acılardan geçmiş kızkardeşler var yanımda ve elleri sıcacık.

Bu yolda bana eşlik eden terapistime ve kız kardeşlerime şükranla...

H.K.

YÜZLEŞME: SESSİZLİĞİ BOZ!

Hilal TOK

Sessizliğin yükünü kaldırmak ne zor... O sessizlik içinde ömür tüketmek. İçinde büyüyen çığlığa kulak tıkamak. Kendi kendine 'zamanla geçer' diyerek söneceğini zannetmek. Sessiz kalmak ne zor; mutsuzluğa mahkum edilmişken hele. Hangi çocuk sessizlik içinde büyüdü, hangi beden o mutsuzluğa mahkum oldu? Kim bilir... Sayısı bilemeyeceğimiz kadar çok ve açığa çıkmayan o kadar çok 'sessizlik' var ki.

Bazen bu sessizliğin yırtıldığı, yaşananların ayan beyan ortalığa saçıldığı haberler okuyoruz, izliyoruz, duyuyoruz. Henüz açıklanan bir istismar vakası mesela; Ümraniye'de Fıkıh-Der adlı dini eğitim veren bir dernekteki çocukların yaşadıkları... Bu topraklarda da sınırların ötesinde de din sömürüsüyle çocukların istismar edildiği sayısız olaydan sadece biri. Biz o sınırların ötesine götüren ancak hikayesi buralara da tanıdık olan belgesel niteliğinde bir film girdi yakın zamanda vizyona: *Yüzleşme*.

MÜNFERİT DEĞİL SİSTEMATİK

Yüzleşme, sessizlik perdesiyle örtülen bir yaraya dokunup, o perdeyi aralayanları anlatıyor. Gerçek bir hikayeden yola çıkan film, bir papazın istismara maruz bıraktığı çocukların, yıllar sonra adalet arayışını konu ediniyor. Çocuk yaşta açılan yaraların sessizlikle kapanmayacağını, yaşadıkları travmaların çocukları hayatları boyunca nasıl etkilediğini çarpıcı bir biçimde ortaya koyuyor. Kurumsallaşan dini yeniden düşünmemizi sağlıyor. Tabulaştırılan bir soruna dokunuyor ve yüzleştiriyor izleyiciyi onunla.

Fransa'nın Lyon kentinde papazlık yapan Bernard Preynat, 1986-91 yılları arasında çok sayıda çocuğa cinsel istismarda bulunuyor. O çocuklardan bazıları yıllar sonra, artık bir yetişkin olduklarında, bir araya gelerek adaleti aramaya karar veriyorlar. Bu süreç onlar için oldukça zorlayıcı ve yorucu günler demek ama o sessizliğe ye-

Yüzleşme, sessizlik perdesiyle örtülen bir yaraya dokunup, o perdeyi aralayanları anlatıyor. Gerçek bir hikayeden yola çıkan film, bir papazın istismara maruz bıraktığı çocukların, yıllar sonra adalet arayışını konu ediniyor.

niden teslim olmaya niyetleri yok.

Filmin önemli yanlarından biri olayın sorumluluğunun sadece bir papazla sınırlanmamış olması. Yaşananları bildiği halde sessiz kalarak üzerini örten ve böylece suç ortak olan kilise kurumunun da hesap vermesini istiyor. Bunu sistemli biçimde, sorular sorarak, naifçe ikna ederek yapıyor film. Özellikle mağdur çocuklardan Alexandre, François ve Emmanuel'i yakın markaja alan filmde, karanlığa gömülü o sessizlik, dayanışma ve mücadeleyle koca bir çığlığa dönüşüyor.

Bir de söküğün ucunu tuttun mu ipin uzadıkça uzadığını görüyorsun, her geçen gün artan mağdur sayısı.

RAHATSIZ EDİCİ AYRINTILAR

Ancak tartışılacak yanları da var *Yüzleşme*'nin. Filmde istismarın bir yozlaşma unsuru olarak gösterilmesi, neredeyse tek sebebinin pedofili olarak (yani bir hastalık gibi) verilmesi tartışma zeminini sağlıklı bir biçimde yapmaya engel olabilir. Çünkü bu tarz filmlerin sonuçları "olaya dikkat çekeyim" derken bir taraftan da bunların birkaç sapkın yüzünden olduğunu hatta

bu kişilerin kurumların adını kirlendiği fikrini besliyor. Oysa öyle olmadığını, meselenin sistematik ve tam da bu eşitsiz düzenle, gücünün güçsüz üzerindeki hakimiyetiyle, toplumsal normlarla ilgili olduğunu bilecek çok örnek yaşadık...

Ayrıca istismar hikayelerinin, etkili olmak adına, bu denli açık ve ayrıntılı aktarılması da rahatsız edici. Zira bu durumu izleyen, benzer travmaları yaşayan insanları olumsuz etkileyebileceği gibi, bu tür 'pornografik' sunumların istismarı teşvik edebileceği de uzmanlar tarafından sık sık dikkat çekilen bir nokta.

BATAKLIĞI KURUTMAK

Yine de sessiz kalmamak her şeyin başlangıcı ve *Yüzleşme*, asıl olarak sessiz kalmamayı teşvik etmek niyetiyle hareket ediyor. Fransız sinemasının önemli yönetmenlerinden François Ozon, bu duruşun filmin içine gerilimi, öfkeyi, sabrı, mücadeleyi, inadı başarıyla yerleştiriyor. Ve "İstismar yaşayan çocuklar şimdi ne durumda, oldu ve bitti mi her şey, zaman iyileştirir mi yaraları gerçekten..." diye soruyor seyirciye. Ensar Vakfı'ndaki çocuklar geliyor akla sahneler geçtikçe, Adıyaman Gerger İmam Hatip Lisesi'ndeki 30 öğrenci geliyor, Kur'an kurslarında istismara maruz kalan onlarca çocuğun yaşadıkları geliyor, sonra bunlara getirilen yayın yasakları ve toplum baskısından kurtulan çığlığın devlet eliyle tekrar sessizliğe gömülmeye çalışılması geliyor akla... Öfkeleniyor insan ancak bataklık kurutmak için öfkelenmek yetmiyor. Tüm sorumluların hesap vermesini sağlamak gerekiyor. Nice çocuklara borcumuzdur bu...

AĞABEYİNİ İŞ CİNAYETİNDE KAYBEDEN MELEK:

Bu ülkede adalet diye bir şey olmadığını anladım

‘İnsanın başına gelince daha iyi anlıyormuş, yargının ne kadar kötü olduğunu. PETKİM koca bir firma olabilir, elleri her yere uzanıyor olabilir ama pes etmeyeceğim. Biz sustukça onlar kendilerini güçlü sanıyorlar.’

Hatice ÇORUK
İzmir

2019’un ilk altı ayında ülke genelinde iş cinayetlerinde en fazla ölümün yaşandığı üçüncü il İzmir oldu. İş cinayetlerinin 88’i İstanbul’da, 39’u Antalya’da, 38’i İzmir’de, 34’ü Bursa’da, 33’ü Kocaeli’de, 28’i Ankara’da ve 28’i Aydın’da meydana geldi. Geçen yıl ise en az bin 923 işçi, iş cinayetinde yaşamını yitirdi.

Daha fazla kar hırsıyla işçi ölümlerine, sakatlanmalara ve meslek hastalıklarına davetiye çıkaran sermayenin yanında duran devletin bu tutumu, ölenlerin ardında kalanlara karşı mahkeme koridorlarında da devam ediyor. Basit önlemlerle engellenebilecek iş kazalarında sevdiklerini kaybetmelerinin acısı bir yana, sorumluların ceza almaması da hayatlarına sağlıklı bir şekilde devam etmelerine engel oluyor. Tıpkı Melek Çelik gibi... PETKİM işçisi ağabeyi Nihat Abaylı’yı, geçen yıl, bakım sırasında üzerine elektrik panosu düşmesi sonucu hayatını kaybetmişti.

Ağabeyini kaybettiklerinden beri tüm yaşantısının altüst olduğunu, anti depresanlarla ayakta kaldığını belirten Melek, özellikle mahkeme sürecinde yaşananları anlatırken öfkesiyle birlikte kararlılığını da dile getiriyor.

‘ELİNİN UZADIĞI KADAR VARSIN’

Melek, ağabeyinin ölümüne neden olan olayı şöyle anlatıyor: “İnsan gücüyle çekiyorlar trafoyu, hiçbir yere bağlı değil, hiçbir güvenlik yok, bir makine yok. Çekerken dengeyi kaybediyorlar ve trafo hiçbir yere bağlı olmadığı için, ağabeyimin kafasının üzerine düşüyor. 1.5 tonluk tra-

SUSA SUSA BU HALE GELDİK!

‘Tİ EKİM 2018’ten tam bir yıl önce, yine aynı saatlerde abim Tüpraş’ta çalışıyordu ve orda da bir kaza olmuştu. Biz haberlerde görmüştük, abim o hengamede ne yapıp edip bizi aramıştı ‘Ben iyiyim’ diye, ama bu sefer arayamadı’ diyen Melek, iş cinayetlerinin münferit olmadığını, her an, her yerde işçilerin başına gelebileceğini, işçiler için yaşamının “bir şans” olduğunu söylüyor.

İş kazalarında yakınlarını kaybeden ailelere ise şöyle sesleniyor: “Biliyorum karşılarına çok zorluk çıkıyordur, ama biz sustukça onlar kendilerini güçlü sanıyorlar. Toplum olarak susa susa bu hale geldik. Mücadele etmeyi bırakmasınlar sakın. Ben sadece abimin hakkını değil iş cinayetlerinde hayatını kaybeden tüm insanların hakkını arıyorum. Mesai arkadaşları işsizlik korkusuyla susuyor, kimileri satın alınıyor ama bizim tüm bunlarla savaşmamız gerekiyor.”

foyu kaldıracak bir alet olmadığı için 10’a yakın işçi, o trafoyu insan gücüyle kaldırmaya çalışıyor. İş bununla da bitmiyor, PETKİM’in kendi içindeki ambulans yarım saat sonra geliyor.”

Ölüm haberini hastanede aldıklarını belirten Melek, “Keşke ağabeyimle vedalaşabilseydik...” diyor, “Biz onu işe gönderdik ve bize cenazesini bile gösteremeyecekleri bir insan bıraktılar. Vücudu paramparça olduğu için son kez bile göremedik. Benim ağabeyim bunu hak etmedi. İsyan etmeyeceğim diyorum ama bir nokta oluyor işyan ediyorsun. Çünkü hiçbir şey, hiç kimseye güvenemiyorsun. Galiba bir de elinin uzadığı kadar varsın, elin bir yerlere uzanıyorsa yargı daha farklı ilerliyor. Ama pes etmeyeceğim. PETKİM koca bir firma olabilir, elleri her yere uzanıyor olabilir ama burada da ben varım. Ağabeyimin hakkını sonuna kadar arayacağım,

bıkmadan, gerekirse ömrümün sonuna kadar uğraşacağım. Ne zaman suçlarını kabul ederlerse o zaman belki biraz rahat eder içim.”

‘ASIL SUÇLU PETKİM’

Ağabeyinin ölümü ve sonrasında yaşanan süreç çok yıpratmış Melek’i, ama yıldırınmış: “Bizden bilgi almak için işyeri süpervizörü yanımda daymış gibi davrandı, trafoyu taşıyan ekibin başındaki kişi babama suçsuz olduğuna dair bir belge imzalattı. Acaba bu yetkililer hiç etkileniyor mu? Kendi çalışanları kendi para hırslarından ölüyor. Ama biliyorum asıl suçlu PETKİM. Çünkü asıl işveren PETKİM, işi Siemens’e veriyor, Siemens de bir altına veriyor. Şimdi bu dava kamu davası olduğu için alt işverenlerden şikayetçi olamıyorum, ama bu davadan sonra hepsinden şikayetçi olacağım. Çünkü bu şekilde yaklaşık 13 pano yapılmış ve hiçbirinde güvenlik yok. Siemens hep de-

netlediğini, eğitimler verdiğini söylüyor ama ucuz olması için bunları kağıt üzerinde yapmış. 1,5 tonluk trafoyu paletle taşıttırıyorlar insanlara. Bir vinç bile ayarlamıyorlar, çünkü ona bütçe ve zaman ayırmak istemiyorlar. Bunlarda prim sistemi var, bir sayı veriyorlar onun üzerine çıkarsa prim alacaklar, o yüzden hiçbir güvenliği dikkate almadan çalışıyorlar. Ben bunların hesabını mutlaka soracağım! PETKİM, Siemens, Karya Mühendislik... Bu firmaların tamamı suçlu!”

Hayatında ilk kez mahkeme salonuna girdiğini belirten Melek, karşılaştığı tabloyu “Böyle bir saçmalık görmedim” diye anlatıyor; “Hakim ne bir şey soruyor, ne bir şey inceliyor... Olaydan beri sadece bir dava görüldü, elimizde sadece hayal kırıklığı var. Daha çok öfke ve adaletle bir kez daha güvensizlik var. İnsanın başına gelince daha iyi anlıyormuş, yargının ne kadar kötü olduğunu. Bu ülkede adalet diye bir şey olmadığını daha iyi anlıyormuşsun...”

Olaya şahit olan, hatta bir parçası olan ancak mahkeme sürecinde tanıklık etmekten kaçınan işçilere de kızgın Melek. “Şimdi o trafoyu çeken arkadaşlarından hiçbiri mahkemede konuşmuyor. Bu insanlarda vicdan nerde! Bu olay onların da başına gelebilirdi ve benim ağabeyim hayatta olsaydı, onlar gibi yapmazdı. Asla susmazdı! O yüzden o arkadaşlarının hiç birini affetmiyorum” diyor.

Yokluğu bin dertli D vitamini

Uzm. Dr. Sanem BİLGİLİ

D vitamini eksikliği ya da yetersizliği günümüzde küresel bir sağlık sorunu olarak kabul ediliyor. Sanayileşmiş ülkelerin birçoğunda son derece yaygın. Dünyada 1 milyarın fazla kişide D vitamini eksikliği ve yetersizliği bulunduğu bildirilmiş. Ülkemizde kadınlarda daha fazla olmak üzere her 10 kişiden 9'unda D vitamini eksikliği görülüyor.

D vitamini yağda eriyen bir vitamindir, kalsiyum ve fosfatın bağırsaklardan emilimini artırarak kemik metabolizmasını etkiler. Çocuklarda büyüyen kemik dokusunun gelişmesini, erişkinlerde ise kemiğin yeniden yapımını; kemiğin mineral yapısı için gerekli kalsiyum ve fosfor düzeylerini sağlar.

D VİTAMİNİ CANDIR!

Kan şekeri regülasyonunda önemlidir. Kalp damar sistemi koruyucu etkisi vardır. (D vitamini seviyesi düşük olanların kalp krizi geçirme riski 2.5 kat daha yüksektir.) Damarlarda basıncı düzenleyerek tansiyonun düzenlenmesinde etkili olur.

Bağışıklık sistemine olumlu etkilidir, sık enfeksiyonu önler. Diş çürüklerinin oluşmasını ve diş kayıplarını önler. Tiroid hormonunun çalışmasını düzenler. Kan pıhtılaşmasını düzenleyici etkisi vardır.

Zihin için özellikle faydalıdır, Alzheimer gelişimini önler, felci engeller.

Kansere karşı koruyucudur. Bir çalışmada D vitamini seviyesi düşük olan hastalarda meme kanseri riskinin 5 misli daha fazla olduğu gösterilmiştir. Kandaki D vitamini seviyesinin 32 ng/ml üzerine çıkarılması kolon kanseri riskini dörtte bir azaltmaktadır.

KEMİKTEN KALBE AĞRIDAN KANSERE...

- **DÜŞÜK** seviyedeki D vitamini kemik erimesi riskini 300 kat artırıyor ve açıklanamayan kemik ağrılarına neden oluyor.

- Sırt ağrısı çekenlerin yüzde 80'inde D vitamini eksikliği gözlemleniyor.

- Eksikliği kolon ve prostat kanseri gibi hastalıklara neden olabiliyor. Cancer dergisinde yayınlanan bir araştırmaya göre D vitamini eksikliği, her yıl 23 bin yeni kanser vakasına yol açabilecek potansiyele sahip.

NEDEN BU KADAR YAYGIN?

D VİTAMİNİ vücutta dışardan alınan öncül maddelerle deride üretilen bir vitamin. Yani insanlığın evrim süreci boyunca hep yanında olan güneşten etkin faydalandığı sürece eksikliğini yaşamadığı bir durum. Ancak sanayileşme ile birlikte binaların içine tıkkılma ve günlük etkin güneş ışığından faydalanmanın azalmasından ve hatta cilt kanserlerinin artmasıyla güneş ışığının 'tu kaka' hale gelmesinden maalesef vücudumuzun normal işleyişi için gerekli olan D vitamini de nasibini aldı.

Ülkemizin coğrafi durumu da güneşten uygun miktarda D vitamini sentezlenmesini engelliyor. Çalışmalar Amerika'nın kuzeyinde (Boston, 42° kuzey) haftada 2-3 defa el, yüz ve kolları 5-15 dakika güneşe tutmanın vücudun D vitamini ihtiyacını karşılamak için yeterli olduğunu ortaya koyarken yaklaşık 33° enlemin kuzeyinde ve güneyinde yaşayanlarda kış aylarında D vitamini sentezi hemen hiç olmuyor.

D VİTAMİNİ EKSİKLİĞİ NEDEN OLUR?

- Güneş ışığını doğrudan alamamak
- Vücutta D vitamini emilimini engelleyici faktörler: Karaciğer ve böbrek hastalıkları (yeterince alınsa bile sentez aşamasında sorun olur, sisteme D vitamini katılamaz), koyu renk cilt (renk pigmentleri D vitamini yapımını engeller. Koyu ten, açık tene göre iki kat tedavi gerektirir), çölyak, chron, kistik fibrozis ve benzeri emilimi bozan sindirim sistemi hastalıkları
- Obezite: Yağda çözünen D vitamini yağ dokusunda birikir ve sisteme katılmaz, böylece eksikliği doğar.
- Yaş: Yaş ilerledikçe cilt incilir ve aktif D vitamini sentezleyen alan azalır.

D VİTAMİNİ İHTİYACINI NASIL KARŞILAYACAĞIZ?

■ Somon, ton, uskumru, sardalya gibi yağlı balıklar, yumurta sarısı, süt, brokoli, maydanoz, yeşil soğan gibi yiyecekler D vitamini yönünden zengindir, ancak hiçbir gıda günlük ihtiyacı karşılayacak kadar içermez. Örneğin 100 gr lüfer 310 ünite D vitamini içerirken, 1 litre yağlı süt 66 ünite D vitamini içerir.

■ En önemli kaynak, güneş ışınları etkisiyle deride sentezlenen

D vitamindir. Her gün yaz kış demeden yüzünüz eller ve kollar açık bir şekilde 15 dakika güneşe direkt maruz kalacak şekilde açık alanda güneşlenmelidir. Pencere camı ve araba camı ultraviyole ışınların yüzde 90'ını engellediği için yeterli alım sağlanamaz.

■ Anne sütünün D vitamini içeriği düşük olması nedeniyle kış aylarında, güneş görmeyen, yeterli D vitamini desteği almayan 4 ay-3 yaş arası çocuklarda tüm kemiklerde yumuşama ile seyreden Rikets hastalığı gelişir: Hipokalsemi,

konvülsiyon, ağırlık binen kemiklerde eğilme, kas güçsüzlüğü, diş gelişim bozukluğu ve büyüme geriliği gelişebilir. Bu nedenle yeni doğan bebeklerin kan değerlerine bakılmaksızın günlük 400 ünite D vitamini takviyesi zorunludur.

■ Günlük kullanıma sıkça girmiş olan multivitaminler ortalama 400-600 ünite D vitamini içerir. Yani eksikliği halinde D vitamini yerine koyamaz ancak günlük ihtiyacı karşılar.

■ D vitamini eksikliğini önlemek için, Endokrin Topluluğu kendi uygulama rehberlerinde; yeni doğanlarda ilk bir yıl için günlük 400-1000 IU (2000 IU'ye kadar güvenli), 1-18 yaş arasındaki çocuk ve ergenler için günlük 600-1000 IU (4000 IU'ye kadar güvenli), 18 yaş üzeri erişkinler için ise günlük 1500-2000 IU (10000 IU'ye kadar güvenli) D vitamini desteği önermektedir.

D VİTAMİNİ EKSİKLİĞİ BELİRTİLERİ

- Aşırı terleme
- Kaslarda güçsüzlük, yorgunluk
- Sürekli halsizlik
- Kemik ve sırt ağrıları
- Yaygın vücut ağrıları
- Saç dökülmesi
- Daha sık ve ağır enfeksiyona yakalanma ve hastalık süresinin uzaması
- Depresyon ve melankolik ruh hali

'Dar zamanlar'da modernleşme; Ölmeye Yatmak

Latife DOĞAN
Eskişehir

Türkiye edebiyatının önemli yazarlarından Adalet Ağaoğlu deyince, birçoğumuz için ilk akla gelen kitapları Ölmeye Yatmak ile başlayan, Bir Dügün Gecesi ve Hayır romanları ile devam eden Dar Zamanlar üçlemesidir kuşkusuz. Yazarın ve serinin ilk romanı Ölmeye Yatmak, 1938-68 yıllarının genç Türkiye Cumhuriyeti'ni konu edinen bir dönem romanıdır aslında. Genç cumhuriyetin yeni kadını temsil eden Aysel karakterinin 1968 yılında bir otel odasında ölmeye yattığı, intihara teşebbüs ettiği, yaklaşık bir buçuk saatlik zamandır kitabın nesnel zamanı. Hatırlamalar, çağrışımlar, bilinç sıçramalarıyla bazen mektuplar, günlüklerle anlatıcı da değiştirerek 30 yıllık bir süreci anlatır Aysel bize, o otel odasındaki yaklaşık bir buçuk saatinde.

1938 yılında ilkokuldan mezun olan Aysel ve arkadaşları Aydın, Ertürk, Sevil, Namık, Hasip, Semiha, Behire, Aysel'in ağabeyi İlhan, ilkokul öğretmenleri Dünder Öğretmen ve 1968 yılında Aysel'in birlikte olduğu öğrencisi Engin'in yaşamları ışığında toplumsal, politik, ekonomik dönemler, o dönemlerdeki koşulların değişimi romanın akışını oluşturuyor.

Yazar Adalet Ağaoğlu'nun da tıpkı romanın baş karakteri Aysel gibi bir esnaf kızı olması, yaşıt olmaları, yazarın da Ankara'ya yakın bir ilçede ilkokulu bitirdikten sonra Aysel gibi eğitimine Ankara'da devam etmesi vs. romanın aslında otobiyografik bir yanı da olduğu kanısı oluşturdu okurken bende. Dolayısıyla romanı biraz daha, erken cumhuriyet döneminde sırtına yüklenen modern ve "Ata'ya layık" kadın olma sorumluluğuyla yetişen bir kadının hikayesi olarak okudum ve bu inceleme de bu minvalde devam edecek.

MODERN CUMHURİYETİN 'İFFETLİ KADINLARI'

İlkokul öğretmeni Dünder, Cumhuriyet devrimlerine tam bir imanla bağlı olan, Ulus gazetesi okuyan, "Atatürk'e layık" nesiller yetiştirmek için elinden geleni yapan, modernleşme ülküsüne adanmış bir öğretmendir. Dünder öğretmenin, mezuniyet töreni için hazırladığı piyes üzerinden cumhuriyet ile gelen modernleşmenin halk nezdindeki yansımaları ve ne kadar içselleştirildiği okunabiliyor. Genç cumhuriyetin modernleşme hareketinde

A. Ağaoğlu'nun Ölmeye Yatmak kitabındaki genç Cumhuriyetin modern kadını: 'İffetli olmak' sınırına mahkum edilen kadın için modernleşme, feodal ataerkiden batılı ataerkiye geçişten başka bir şey değil.

artık kadın ve erkeğin kamusal alana birlikte girmesinin hedeflendiği, ancak toplumun bu, halk nezdinde hiçbir karşılığı olmayan, yukarıdan topluma dayatılan 'ilericiliğe' hiç de hazır olmadığı görülüyor. Piyeste erkek ve kız öğrencileri dans ettirerek cumhuriyet ülküsüne ve Atatürk'e layık olmayı yani modernleşmeyi dansa indirgeyen Dünder öğretmen, aileleri ikna etme konusunda zorluklar yaşıyor. Kızlarının namuslarının elden gittiğini düşünen ama modernleşme 'buyrulduğu' için itiraz da edemeyen bazı aileler piyesi izlemeye dahi gelmiyor.

Kız ve erkek öğrenciler ise aslında çekiniyor olsalar da hedeflenen mo-

dern toplumu oluşturma yolunda yapılmasını gerekli görüyorlar. Zaten onlar cumhuriyetin modernleşme ülküsü için karşı cinsleri ile ancak "kardeş-

çe" çalışacaklardır. Öyle ya cumhuriyetin yeni kadınları iffetlidir, yalnızca kardeşlik hukukuyla yaklaşırlar erkek arkadaşlarına. "İffetli olmak" sınırlarına mahkum edilen kadınlar için modernleşme ülküsü feodal ataerkiden daha batılı bir ataerkiye geçişten başka bir şey değildir. Kadının görünürlüğü üzerinden modern toplum projesiyle, batı kültüründe modern kadın yaratılmak istense de aslında doğu kültürüne sahip geleneksel kadınla uzlaştırılmak istendiği de görülmektedir. Cumhuriyet döneminin yeni kadını bu çatışmayı her zaman yaşamıştır. Örneğin gençlik yılları boyunca kendisine ilgisi olan Aydın'ı, ona kardeşlikten farklı bir gözle bakabildiği için eleştiren Aysel'in, 1968 yılında evliken ve bir üniversitede doçentlik yaparken öğrencisi Engin'le beraber olmasını özgür bir Türk kadını olduğunu kanıtlatdığı üzerinden tariflemesi yaşadığı çatışmayı göstermektedir. Bu çatışma bir yanıyla kısa saçlı olmak, mini etek giymek gibi batılı kadınlara dair şeylerin modern kadın olmak için yeterli olduğu yanlısamasını da doğurmaktadır. Fiziksel olarak batılı görünümündeki kadından, içindeki geleneksel, fedakar, iffetli kadını da daima koruması beklenmektedir. Yani Genç Cumhuriyet'in yeni insanları olmak mekanizması da kadın ve erkek için farklı çalışmış, kadınlar ataerkinin farklı bir çeşidine mahkum edilmişlerdir.

BAŞLANGIÇ İÇİN DOĞRU KİTAP

Atatürk'ün öldüğü yıldan başlayarak genç Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk yıllarını, 2. Dünya Savaşı Dönemini, Milli Şef Dönemini, çok partili yaşama geçme aşamalarını kahramanlarındaki kimlik çatışmaları ve toplumsal arka planıyla veren ve burada ancak bir boyutuyla inceleyebildiğimiz Ölmeye Yatmak romanı, bir çok boyutuyla ele alınabilir ama okumaya değer olduğu tartışmasızdır.

Biçimsel olarak da Türkiye romanına her romanıyla bir yenilik getiren Adalet Ağaoğlu'nu okumanın keyfiyse cabası. Henüz Adalet Ağaoğlu okumayanlardansanız Dar Zamanlar üçlemesi başlamak için en doğru yer olmalı.

Ölmeye Yatmak
Yazar: Adalet Ağaoğlu
Yayınevi: Everest Yayınları
İlk Baskı Yılı: 2014
Sayfa Sayısı: 400

Su içmek bile yasaksa, ne yapacağız?

Merhaba Ekmek ve Gül okurları,
Ben Çerkezköy'de kablo fabrikasında çalışan bir kadın işçiyim. Öncelikle günlük okuru olduğum Evrensel'e sayfalarında bizlere yer verdiği için teşekkür ederim.

Size ilk olarak çalıştığım fabrikadan bahsedeyim. Fabrikamız dünya çapında beyaz eşya tekellerine kablo yapıyor. İş- yerinde yoğunlukla kadınlar çalışıyor.

Sözde vardiyalı bir çalışma sistemi var ama sezon yoğunluğu bahane edilerek zorunlu mesailere bırakılıyor. Günlük 12 saat durmaksızın ayakta çalıştırılıyor. Oturmak, çalışma süresi içerisinde su içmek ve tuvalete gitmek yasak!

Günlük üretim yukarıdan sayı dayatılarak yapılıyor. Buna göre de performans değerlendirilmesi tehdidi altında kalıyoruz. İnsani ihtiyaçlarımızı 30 dakikadan daha kısa olan yemek molası ve 10 dakikalık çay molasında karşı-

lamaya çalışıyoruz. Yemekler porsiyon olarak az ve doymayınca tekrar almamız yasak. Zaten 30 dakika içerisinde yemek sırasına mı gireceğiz, oturup yemek mi yiyeceğiz, yoksa işyerinde arkadaşlarımızla iki dakika muhabbet mi edeceğiz veyahut tuvalete mi gideceğiz? Sözde mola ama bir oraya bir buraya koşuşturken iş başındaymışız gibi yoruluyoruz.

Bu koşuşturmacada performans sistemi biz işçileri yarış atına çeviriyor. Mesele maaşı vermeye geldiğinde kriz diyen işveren, işçiyi çalıştırmaya geldi-

ğinde üretim azalır diye bir bardak su içmemizi bile yasaklıyor. Bunun yanında dışarıdaki işsizlik korkusu biz kadın işçileri ses çıkaramaz hale getiriyor ama insanca koşullarda emeğimizin hakkını alarak yaşamak bizim de hakkımız değil mi diye sormadan edemiyoruz.

Ve biliyoruz ki bu ancak bizim birliğimizden geçiyor. İşyerinde arkadaşlarımızla birlik olursak bütün sorunların üstesinden gelebiliriz.

Semra KOR / ÇERKEZKÖY

Onlara düşmanlık mı, onlarla mücadeleyi yükseltmek mi?

Ben Perpa İş Merkezinde hizmet sektöründe çalışan bir kadın işçiyim. Perpa İş Merkezi yüzlerce iş yerinin bir çatı altında toplandığı oldukça büyük bir yer. Yemeğimizi iş merkezindeki restoran ve büfelerden alıyoruz. Bir gün yemek için gittiğimde yaşadıklarımı paylaşmak istiyorum.

Yemek istediğimiz restoranda servis getirenler okul çağındaki Suriyeli çocuklardı. Bir kaçıyla iletişim kurup kaynaşmıştım. Türkçeyi iyi bilen 12 yaşlarındaki Muhammet, savaş nedeniyle ailesiyle birlikte Türkiye'ye gelmişti. İlk kayıtları Osmaniye'de almış, sonra yaşamlarını yeniden şekillendirebilmek için mega kent İstanbul'a taşınmış ve çalışmaya başlamışlardı. Bilmedikleri bir ülke, bilmedikleri bir şehir, zorlu bir hayat onları ve binlerce mülteci aileyi bekliyordu.

Muhammet girişken bir çocuktü, sevimliliğiyle kendini bizlere hızla sevdirdi. Diğer mülteci çocuklar yabancılık çekiyorlar, servisi yapıp bir an önce gitmek istiyorlardı.

O küçücük bedeniyile kendinden ağır tepsi-ler taşıyan Muhammetle kısa da olsa sohbetlerimiz oluyordu. Eğitimine devam etmek isteyen Muhammet bunun için adım atmış, işyeri ile konuşup bir iki saat erken çıkıp eğitimine de-

vam etmek için plan yapmıştı.

Bir gün servisi Türkiye'ye başka bir genç yaptı. Sorduğumda "Abla onların işine son verildi, çünkü devlet kaçak mülteci çalıştıran yerlere cezai işlem yapacağını söylemiş. İşveren de göze alamamış çalıştırmayı" yanıtını verdi. Bu durum beni çok üzmüştü. Belli bir tarihe kadar İstanbul'da olacakları sonra da nüfusa ilk kayıt

oldukları yerlere gönderileceklerini söyledi.

İki gün üst üste işyerindeki yemek tabaklarını almaya mülteci çocuklar geldi. Muhammet'le her zaman olduğu gibi çok kısa aralıklarla konuşabildik. "Abla bizi Osmaniye'ye yoluyorlar

Orada da iş buluruz, okula da giderim" diye heyecanla anlatıyordu. Nasıl bir cenderenin içine düştüğünü kavrayamamıştı bile çocuk.

Bir gün başka bir büfeden sipariş vermiştik. Siparişleri getiren kişiye Suriyeli mültecilerin gönderilmesini sorduğumda; "Devlet doğru bir yol izliyor. Suriyeli mülteciler önce kayıtlı oldukları yerlere sonra da ait oldukları topraklara gönderilecek. Ülkedeki işsizlik sorunu çözülecek" dedi. Suriye düşmanlığı insanlara öyle iyi işlenmişti ki, ülkedeki her sorunun faturası Suriyelilere kesiliyordu. Savaşın sancısını çeken, geldikleri yerlerde yaşayabilmek için en küçük bir dala tutunan onca insan gittikleri yerde ne yapabilecek, nasıl ekmek bulabilecek, bunu düşünen yoktu. Tüm damarlarımızda dolanıyordu Suriyeli düşmanlığı.

Hepimiz bir gün mülteci olabiliriz, başka topraklarda hiç bilmediğimiz yaşamlara sürüklenebiliriz. Bunları ne kadar düşünüyoruz. Çocuğuna süt almak için mülteci kampı görevlileri tarafından fuhşa zorlanan, IŞİD tarafından alıkonulan, satılan, tecavüze uğrayan kadınlar ne kadar geliyor aklımıza. Ya gönderilme korkusuyla evinden ekmek almaya bile çıkamayanlar...

Suriyeli mülteciler bizim sınıf kardeşlerimizdir. Onları hor görmek, aşağılamak, onlarla ayrılmak yerine dil, din, ırk gözetmeksizin tüm sınıf kardeşlerimizle mücadeleyi yükseltmemiz gerekmektedir.

Mevhibe AKDENİZ
Sultangazi/İSTANBUL

İŞÇİLERİN İŞÇİ YAZARI:

Lisel Bruggmann

Komünist Parti kurucuları arasındaydı. 1927’de Sovyetler Birliğine giden ilk İsviçre işçileri delegasyonu üyesi oldu. Bugünkü İsviçre emeklilik sisteminin kurulması için mücadele etti.

Müslime KARABATAK

Uzun saatler, düşük ücretler ve işçilerin kaldığı evleri anlatıyor bir yazısında Lisel Bruggmann, İsviçre Winterthur’daki Sidi tekstil fabrikasını anlatırken. “İşi sevdim, ama bayağı zor. Belirli bir ritim performansı artırdığı için, şarkı söylememize bile izin veriliyordu...”

Alman Ressam Max Blunk ve Elise Schneider’in çocuğu olarak 21 Temmuz 1900’de dünyaya gelen Lisel, ailesinin maddi durumu, onu okula gönderebilecek kadar iyi olmadığı için 16 yaşında Winterthur’daki tekstil fabrikalarında çalışmaya başladı. Ardından Ticino’da otel işçiliği, Bern, Schaffhausen, Zürih’te fabrika işçiliği yaptı.

ERKEN BİTEN ÇOCUKLUK

Çocukluğu 1. Dünya Savaşı ile bitmişti. Okuldan ayrılmak zorunda kalıp fabrikalarda, otellerde çalışmaya başladığı için çok erken yaşta hayatı öğrenmişti. Tabii hayatın neresinde duracağını da...

İşçi olduktan iki sene sonra sendikacı olarak İsviçre sendikal mücadelesi içinde yer aldı.

Başta 8 saatlik iş günü hakkı olmak üzere, çalışma koşullarının iyileştirilmesi için yapılan çalışmalara katıldı.

Genç Sosyalistler (Freie Jugend) arasına katılan Lisel, 1918’de, daha sonra ‘Komünist Parti’ye dönüşecek ‘eski Komünist Parti’nin kurucuları arasındaydı. 1927’de Sovyet Sosyalistler Birliğine giden ilk İsviçre işçileri delegasyonu üyesi oldu. Bugünkü İsviçre emeklilik sistemi’nin (AHV/AVS) kurulması için mücadele etti.

BU BÖYLE SONSUZA DEK SÜRME MELİ

Komünist kadın hareketi içinde yer alan Lisel, 1925 yılının 8 Mart Dünya Emekçi Kadınlar Günü’nde emekçi kadınların hayatlarını etkileyen unsurları şöyle sıralıyordu: “Çalışma saatleri uzatılıyor, ücretler düşürülüyor. Ekmeğin ve diğer bütün yiyeceklerin fiyatları artıyor... İşçi kadın yasa zoruyla hamileliğine devam etmek zorunda bırakılıyor. Bu böyle olmamalı ve böyle sonsuza dek sürmemeli!”

‘SİZE DÜNYA DEPREMİ DİLİYORUM’

Bugün ise Lisel Bruggmann, “işçilerin yazarı” olarak biliniyor

İsviçre’de. Genç yaşında başladığı işçiliği, onun hayatı iyi gözlemlemesine yol açtı; devrimciliği ise bu hayatın iyiye doğru değiştirilebileceği umudunu ve azmini verdi ona. Bu gözlem, umut ve azimle yazdığı öykü ve şiirlerde yine bir işçi ve kadın olarak kendisi ve kendisi gibileri anlatıyordu. Yazılarının ve şiirlerinin konuları, işçi sınıfının o günkü durumuydu, talepleri. Dönemin sosyal ve politik nabızı hikâyelerine yansıyor. Yazıları çeşitli takma isimlerle (Brenesel, Rötél, Spitzig, Eversharp, Gertrud Stauffacher), ‘Kämpfers’ (Savaşçı) adlı işçi basınında yayımlanıyordu. 1973’te Zürih’te hayata gözlerini yumdu. Ölümünden 2 yıl sonra yayımlanan “Ich wünsche euch des Weltenalls Erbeben” (Size Dünya Depremi Dilıyorum) kitabı ile İsviçre’nin ilk işçi sınıfı yazarı olarak anılmaya başladı.

Ben size burjuvaların yaptığı gibi Mutlu yıllar dilemiyorum Kalbi yumuşatan mutlu anlar, Ya da aklın umursamazlığını dilemiyorum.

Size cesaret, güç ve başkaldırma ve irade diliyorum.

Eski kölelik zincirlerinin sonunda kırılmasını

Ve yaşama arzusunun gerçekleştirilmesini diliyorum.

Size yol gösterecek açık bir akıl Özgürce düşündürecek cesaret,

özgürce hissettirecek

kalp diliyorum.

İşte, Yeni Yılı kutsayacak olan, sizsiniz!

